

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

Minima-effectrapportage gemeente Enschede 2023

De invloed van landelijke en gemeentelijke maatregelen op de
financiële positie van inwoners met lage inkomens

Corinne van Gaalen, Guus Wieman

13 oktober 2023

Minima-effectrapportage gemeente Enschede 2023

De invloed van landelijke en gemeentelijke maatregelen op de financiële positie van inwoners met lage inkomens

Auteurs

Corinne van Gaalen

Guus Wieman

Voorwoord

Het Nibud (Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting) is een onafhankelijke stichting zonder winstoogmerk. Ons doel is het voorkomen van geldproblemen. Naast het verzamelen, berekenen en bijhouden van basiscijfers, doet of initieert het Nibud ook onderzoek naar andere aspecten over omgaan met geld, zoals bijvoorbeeld gedragsaspecten. Op basis van dit onderzoek kunnen we snel inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen.

Het Nibud is gespecialiseerd in het maken van de vertaalslag van de verzamelde data en kennis over de huishoudfinanciën in methodes, materialen en tools. Daarbij wordt voortdurend voeling gehouden met de actualiteit en de praktijk van alledag.

We gaan uit van drie niveaus van voorlichting en financiële educatie: direct voor consumenten (via onze websites, (social) media, interactieve tools, voorlichtingsmaterialen en hulpmiddelen en de helpdesk), via onderwijs/educatie door derden en door deskundigheidsbevordering van professionals. Als kenniscentrum vervult het Nibud ook een adviesrol naar derden.

Bij dit alles gaat het Nibud uit van een standaardmethode van begroten. Dit resulteert in een reeks voorbeeldbegrotingen met referentiecijfers die zijn gebaseerd op empirisch wetenschappelijk onderzoek. Het Nibud stelt de keuzevrijheid en de eigen verantwoordelijkheid van de huishoudens voorop.

Het Nibud geeft gemeenten meer inzicht in het effect van hun minimabeleid. Door middel van een minima-effectrapportage (MER) helpt het Nibud gemeenten het geld bestemd voor minimabeleid, optimaal te besteden.

Deze rapportage is uitgevoerd door het Nibud, in opdracht van de gemeente Enschede. Met dit onderzoek wil de gemeente Enschede inzicht krijgen in de effecten van haar minimabeleid.

Utrecht, oktober 2023

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Centrale vraag	5
1.2	Kern minima-effectrapportage	5
1.2.1	Huishoudtypen	5
1.2.2	Inkomensniveaus	6
1.2.3	Armoedeval	6
1.2.4	Voorbeeldhuur	6
1.2.5	Huishoudens met een zorgvraag	6
1.2.6	Zelfstandig wonende 18-jarige	7
1.3	Leeswijzer	8
2	Onderzoeksmethode: begrotingen	9
2.1	Inleiding	9
2.2	Inkomsten	9
2.3	Uitgaven: basispakket & sociale participatie	10
2.4	Uitgavensoorten	10
2.5	Voorwaarden aan de begrotingen	11
2.6	De begrotingen	12
3	Minimabeleid	13
3.1	Landelijk beleid	13
3.2	Lokaal minimabeleid	17
3.2.1	Kwijtscheldingsbeleid	17
3.2.2	Collectieve (aanvullende) zorgverzekering	17
3.2.3	Individuele inkomenstoelage	18
3.2.4	Extra geld voor jongeren voor cultuur en sport	18
3.2.5	Kindpakket	18
3.2.6	Witgoedregeling	21
3.2.7	Energietoelage	22
3.2.8	Kinderopvang en peuterspeelzaal	22
3.2.9	Overige regelingen	23
3.3	Huishoudens met een zorgvraag	24
3.3.1	Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	25
3.3.2	Collectieve zorgverzekering	25
3.3.3	Meerkosten huishoudens met zorgvraag	25
4	Resultaten	29
4.1	Bestedingsruimte per huishoudtype	29
4.2	Armoedeval	31
5	Extra berekeningen	34
5.1	Energietoelage	34
5.2	Resultaten bij 140 procent voor huishoudens met kinderen	35
5.3	Resultaten bij een huur van 575 euro	36
5.4	Resultaten zonder gemeentelijke tegemoetkomingen	37
6	Conclusies en aanbevelingen	39
6.1	Bestedingsruimte en armoedeval	39
6.2	Aannames en aanbevelingen	40
	Bijlage 1 Verantwoording uitgaven	46
	Bijlage 2 Begrotingen	49
	Bijlage 3 Begrotingen zonder gemeentelijke regelingen	60

1 Inleiding

1.1 Centrale vraag

Iedere gemeente beschikt over mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de financiële positie van inwoners met lage inkomens. Dat kan bijvoorbeeld door het kwijtschelden van gemeentelijke heffingen en/ of door bijzondere bijstand. Het is echter niet direct zichtbaar wat in de praktijk de effecten van die maatregelen zijn op het budget van verschillende groepen huishoudens. De gemeente Enschede wenst inzicht te krijgen in het samenspel van landelijk en lokaal minimabeleid.

De centrale vraag van dit onderzoek luidt:

Wat is het effect van landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens met een laag inkomen in de gemeente Enschede, uitgaande van het beleid voor 2023?

Bekeken wordt welke groepen huishoudens in de gemeente het best ondersteund worden door middel van het gemeentelijke minimabeleid en welke groepen minder goed. Ook maakt deze rapportage eventuele armoedevallen inzichtelijk.

In de begrotingen worden alle minimaal onvermijdbare uitgaven afgezet tegen verschillende inkomensniveaus.

1.2 Kern minima-effectrapportage

Om tot een antwoord te komen op de centrale vraag, worden voor een aantal voorbeeldsituaties alle inkomsten geïnventariseerd. Hierbij wordt rekening gehouden met alle landelijke en gemeentelijke inkomensondersteunende maatregelen. Dit inkomen zal in een begroting worden afgezet tegen de minimale uitgaven waarmee huishoudens met een laag inkomen worden geconfronteerd. De minimale uitgaven zijn gebaseerd op de Nibud methode van budgetteren, aangevuld met lokale tarieven en tegemoetkomingen.

1.2.1 Huishoudtypen

In deze minima-effectrapportage wordt voor een aantal huishoudtypen de bestedingsruimte inzichtelijk gemaakt. In overleg met de gemeente Enschede is een keuze gemaakt voor de volgende voorbeeldsituaties:

1. Een alleenstaande tot de AOW-gerechtigde leeftijd;
2. Een paar zonder kinderen tot de AOW-gerechtigde leeftijd;
3. Een paar zonder kinderen vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd;
4. Een alleenstaande met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar);
5. Een alleenstaande met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar);
6. Een paar met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar);
7. Een paar met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar);
8. Een alleenstaande tot de AOW-gerechtigde leeftijd met een zorgvraag;
9. Een alleenstaande vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd met een zorgvraag;
10. Een zelfstandig wonende 18-jarige.

1.2.2 Inkomensniveaus

De rapportage laat zien welke effecten de landelijke en gemeentelijke maatregelen hebben op de financiële positie van de huishoudtypen bij verschillende inkomensniveaus. In overleg met de gemeente Enschede is in dit rapport gekozen om begrotingen op te stellen met de volgende inkomensniveaus: bijstand- of AOW- niveau, 110 procent, 120 procent en 130 procent van de geldende bijstandsnorm.

Voor de zelfstandig wonende 18-jarige kijken we naar andere inkomensniveaus, te weten bijstand, studiefinanciering en het (netto) minimumjeugdloon.

1.2.3 Armoedeval

Het kan voorkomen dat een huishouden met een hoger inkomen, minder overhoudt dan met een lager inkomen, nadat rekening is gehouden met alle noodzakelijke uitgaven. Een dergelijke situatie ontstaat bijvoorbeeld doordat er geen recht meer is op inkomensondersteunende regelingen. Als een armoedeval zich voordoet binnen de gestelde kaders, dan blijkt dat uit de resultaten van dit onderzoek.

Hierbij onderscheiden we twee soorten armoedevallen, namelijk een armoedeval bij uitstroom uit een bijstandsuitkering naar betaald werk (werkloosheidsval/uitstroomval) en een armoedeval bij het meer gaan verdienen (doorstroomval).

Bij huishoudens boven de AOW-gerechtigde leeftijd wordt officieel niet gesproken van een armoedeval, omdat deze gewoonlijk geen inkomensstijging meemaken. Toch kan er bij hen ook sprake zijn van een geringere vrije bestedingsmogelijkheid bij een hoger inkomen.

1.2.4 Voorbeeldhuur

Uit het WoOn-onderzoek van het CBS komt dat 96 procent van de huishoudens die de bijstandsuitkering als belangrijkste inkomstenbron hebben, in een huurwoning woont. Op basis hiervan gaan we er in deze rapportage vanuit dat huishoudens in een huurwoning wonen.

De huur vormt in de meeste huishoudens de hoogste uitgave op de begroting. De huurprijzen in dit onderzoek zijn vastgesteld in overleg met de gemeente, waarbij we uitgaan van de aftoppingsgrens van de huurtoeslag: 647 euro voor een- en tweepersoonshuishoudens en 694 euro voor huishoudens met drie of meer personen.

Huurders waarvan het inkomen niet hoger is dan 120 procent van het sociale minimum en die in een corporatiewoning wonen krijgen per 1 juli 2023 een huurverlaging. Vanaf die datum gaat de nieuwe huurprijs gelden van 575 euro per maand. Voor huurcontracten die na 1 maart 2023 zijn ingegaan, kan geen huurverlaging worden aangevraagd.

In deze rapportage wordt in aparte tabellen weergegeven wat deze lagere huur betekent voor de bestedingsruimte van huishoudens die voor deze huurverlaging in aanmerking komen.

1.2.5 Huishoudens met een zorgvraag

Bij de alleenstaanden met een zorgvraag worden in de begroting extra kosten meegenomen die veel voorkomen wanneer een persoon binnen het huishouden een chronische ziekte of beperking heeft. Tegelijkertijd houden we ook rekening met de regelingen die de gemeente Enschede voor deze huishoudens kent.

De begrotingen voor deze huishoudens zijn opgesteld aan de hand van zogenoemde zorgprofielen. Op basis van deze zorgprofielen hebben we bepaald wat voor deze huishoudens de extra kosten zijn en welke vergoedingen daar tegenover staan.

Het zorgprofiel is een illustratie van hoe de situatie van mensen met een zorgvraag eruit kan zien. In werkelijkheid hebben mensen te maken met zeer uiteenlopende zorgbehoeftes en varieert de hoogte van de zorgkosten sterk in individuele gevallen. Dat betekent dat conclusies die getrokken worden op basis van de uitkomsten, rekening houdend met de zorgvraag zoals die in dit rapport is geformuleerd, niet zonder meer gelden voor iedereen met zorgkosten. Het geeft wel aan dat een deel van de vaak voorkomende zorgkosten wordt vergoed. En dat mensen in veel gevallen daarnaast nog eigen betalingen in verband met zorg hebben.

In paragraaf 3.3 worden de zorgprofielen van de huishoudens met een zorgvraag verder uitgewerkt.

1.2.6 Zelfstandig wonende 18-jarige

In dit onderzoek kijken we ook naar de bestedingsruimte van een zelfstandig wonende 18-jarige. Hierbij kijken we naar de volgende drie situaties:

- Situatie waarin hij/zij niet werkt of studeert en bijstand ontvangt;
- Situatie waarin hij/zij werkt tegen het minimumloon dat geldt voor een 18-jarige;
- Situatie waarin hij/zij een mbo-opleiding (BOL) volgt en studiefinanciering ontvangt.

Hier wordt dus niet wordt doorgerekend met een percentage van de bijstandsnorm, zoals dat bij de andere onderzochte huishoudtypen wel is gedaan.

De bijstandsnorm voor zelfstandig wonende jongeren (18 tot 21 jaar) wordt in de gemeente Enschede aangevuld vanuit de bijzondere bijstand. De hoogte van deze aanvulling is gelijk aan het verschil tussen de jongerennorm en de reguliere norm of het netto minimumjeugdloon (alle bedragen exclusief vakantietoeslag). Voor een 18-jarige wordt gekeken naar het verschil met het minimumloon. De aanvulling vanuit de bijzondere bijstand is opgenomen bij de inkomsten (lokale tegemoetkoming).

Voor de 18-jarige die studeert gaan we uit van MBO via de Beroeps Opleidende Leerweg, met het maximale bedrag aan studiefinanciering (basisbeurs en aanvullende beurs). Dit komt neer op 866 euro. Daarnaast zijn studiekosten opgenomen (collegegeld plus schoolkosten) van 196 euro per maand.

Ten slotte zijn de kosten voor openbaar vervoer uit de begroting gehaald, omdat studenten in aanmerking komen voor een studentenreisproduct. Dit geldt ook voor de vervoerskosten in de post "sociale participatie".

De huur van de 18-jarige is in deze rapportage lager dan voor de overige eenpersoonshuishoudens, waarvoor we een huur van 647/575 euro hanteren (zie paragraaf 1.2.4). Voor een 18-jarige is dit waarschijnlijk geen reëel bedrag, zeker gezien het feit dat voor jongeren tot 23 jaar geen huurtoeslag mogelijk is bij een huur boven 452,20 euro per maand. Daarom wordt in deze rapportage gerekend met een huur van 450 euro, iets hoger dan in 2021 toen met 400 euro werd gerekend.

Ten slotte is bij de 18-jarige gekozen voor een minder uitgebreide zorgverzekering, namelijk GarantVerzorgd 1. Dit is een basisverzekering, een aanvullende verzekering plus een tandartsverzekering. De premie bedraagt 165,52 euro per maand. Deze premie hanteren we voor alle drie de onderzochte situaties.

1.3 Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de onderzoeksmethode. Hoofdstuk 3 geeft een toelichting op de landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen. In hoofdstuk 4 worden de resultaten weergegeven: Wat is de bestedingsruimte van de onderzochte huishoudtypen? En wat zijn de effecten van het minimabeleid op de financiële positie van deze huishoudens?

Hoofdstuk 5 belicht een aantal scenario's: hoe ziet de bestedingsruimte eruit als rekening wordt gehouden met de energietoeslag (die waarschijnlijk in 2024 verdwijnt), wat zijn de gevolgen van de huurverlaging per 1 juli 2023 en krijgen huishoudens met kinderen te maken met een armoedeval op 140 procent als het recht op de gemeentelijke kindregelingen wegvalt?

Ten slotte worden in hoofdstuk 6 de conclusies en aanbevelingen beschreven.

In de bijlagen wordt meer informatie gegeven over bronnen van de referentiecijfers en staan de begrotingen per huishoudtype naar inkomen.

2 Onderzoeksmethode: begrotingen

2.1 Inleiding

Om het effect van inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens te berekenen, maakt het Nibud gebruik van begrotingen. Uit deze begrotingen zijn de inkomsten en uitgaven van de huishoudens af te lezen.

De begrotingen in deze rapportage zijn gemaakt voor verschillende huishoudtypen op verschillende inkomensniveaus. Hierbij gaan we ervan uit dat huishoudens in een huurwoning wonen.

De begrotingen zijn voor groepen van huishoudens. De bedragen in de begrotingen zijn gemiddelden; in werkelijkheid zal de financiële situatie van de individuele huishoudens er anders uitzien. De begroting laat dus niet zien in hoeverre een individueel huishouden een sluitende begroting heeft.

Bij het opstellen van de begrotingen wordt geen rekening gehouden met schulden, omdat daarover niets algemeen te zeggen valt. Schulden komen echter vaak voor onder huishoudens met lage inkomens. Ook is er geen rekening gehouden met inkomsten of betalingen vanwege alimentatie.

Maandbegrotingen

Alle begrotingen zijn maandbegrotingen, waarbij de inkomsten en uitgaven zijn omgerekend naar gemiddelde maandbedragen. In de praktijk kunnen er flinke verschillen zijn tussen de maanden van het jaar. Vakantiegeld wordt bijvoorbeeld vaak jaarlijks uitgekeerd, maar wordt in deze rapportage uitgedrukt in een maandelijks bedrag. Het inkomen is in iedere begroting een vast gegeven.

2.2 Inkomsten

In deze rapportage worden op vier inkomensniveaus begrotingen opgesteld voor de betreffende voorbeeldhuishoudens: het minimuminkomen (bijstand/AOW-uitkering), 110 procent, 120 procent en 130 procent van de geldende bijstandsnorm. Met bijstandsniveau wordt in deze rapportage bedoeld de norm op grond van de Participatiewet, artikel 5 lid 1 sub c.

Uitgangspunt in deze rapportage is het totaal besteedbaar maandinkomen. Dat inkomen bestaat uit alle inkomsten van het huishouden, zoals netto salarissen, uitkeringen, kortingen op de belasting, landelijke toeslagen (zorgtoeslag, huurtoeslag, kinderopvangtoeslag en kindgebonden budget), kinderbijslag en vakantietoeslag. Hoe de regelingen doorwerken in de begrotingen en wat de invloed is op het inkomen van de verschillende huishoudens is te zien in bijlage 2.

In de rapportage wordt verondersteld dat de huishoudens maximaal gebruik maken van alle inkomensondersteunende regelingen die op hen van toepassing zijn, zowel de landelijke als de gemeentelijke.

2.3 Uitgaven: basispakket & sociale participatie

De noodzakelijke uitgaven vullen we in via een basispakket waarvan een pakket voor sociale participatie een onderdeel vormt. Het basispakket bestaat uit uitgaven die voor elk huishouden niet of moeilijk vermijdbaar zijn.

In bijlage 1 staan de uitgangspunten en de samenstelling van de pakketten beschreven. Het basispakket inclusief het pakket voor sociale participatie zijn op bepaalde punten verschillend voor de diverse huishoudtypen. Een alleenstaande staat immers voor andere kosten dan bijvoorbeeld een gezin met kinderen. De pakketten bestaan uit relatief goedkope artikelen (niet de allergeodkoopste) die algemeen verkrijgbaar zijn. We houden geen rekening met tweedehands artikelen. De pakketten zijn vastgesteld in samenwerking met andere deskundigen. Zo bestaat het voedingspakket uit gezonde voeding zoals vastgesteld door het Voedingscentrum.

Sociale participatie

Het pakket voor sociale participatie is opgesteld door het Nibud in samenwerking met het Sociaal Cultureel Planbureau. Het gaat om uitgaven aan contributies en abonnementen, bezoek ontvangen en op bezoek gaan, vakantie/uitgaan en recreatief vervoer. Sociale participatie wordt als noodzakelijk beschouwd en is in veel gemeenten op de een of andere manier onderdeel van het minimabeleid.

Persoonlijk onvermijdbare uitgaven

Naast de noodzakelijke uitgaven van de pakketten zijn er in individuele gevallen persoonlijk moeilijk of niet-vermijdbare uitgaven. Dit zijn uitgaven die voor een bepaald persoon onontkoombaar zijn. Bijvoorbeeld wanneer iemand een speciaal dieet moet volgen. Voor dit soort uitgaven is vaak een tegemoetkoming mogelijk via gemeentelijk beleid. Deze uitgaven worden in dit rapport niet meegenomen.

In de begrotingen is ook geen rekening gehouden met kosten voor een huisdier of voor roken. Deze uitgaven worden niet gezien als noodzakelijk. Indien een huishouden hiervoor toch kosten heeft, wordt het saldo op de begroting lager dan in deze rapportage is weergegeven.

Mensen die werken maken extra kosten ten opzichte van niet werkenden. Deze kosten zijn meegenomen in het basispakket als aparte post bij een inkomen vanaf 110 procent van het toepasselijk minimum.

2.4 Uitgavensoorten

In alle begrotingen onderscheidt het Nibud vier soorten uitgaven:

- Vaste lasten. Dit zijn periodiek terugkerende uitgaven, waarbij het bedrag veelal elke periode hetzelfde is. Vaak is er een contract afgesloten voor deze uitgaven.
- Reserveringsuitgaven. Dit zijn uitgaven die niet iedere maand terugkomen. De bedragen voor de verschillende reserveringsuitgaven zou een huishouden in principe maandelijks opzij moeten zetten om deze onregelmatige uitgaven direct te kunnen betalen.
- Huishoudelijke uitgaven. Dit zijn regelmatig terugkerende uitgaven, waarvan het bedrag per keer (per aankoopbeurt) verschilt.
- Sociale Participatie. Dit zijn uitgaven die een huishouden wat vrijer kan invullen. In deze rapportage vallen daaronder: contributies en abonnementen, bezoek ontvangen en op bezoek gaan, vakantie/uitgaan en recreatief vervoer.

Lokale tarieven

In deze rapportage wordt gerekend met minimale bedragen die huishoudens nodig hebben om deze uitgaven te kunnen betalen. Voor de uitgaven is waar mogelijk uitgegaan van lokale tarieven. Voorbeelden hiervan zijn de tarieven voor gemeentelijke heffingen, de premie van de collectieve zorgverzekering en de kosten van de peuterspeelzaal.

Minimabeleid

Als er inkomensondersteunende maatregelen zijn die een vergoeding vormen voor bepaalde uitgavenposten, dan is hier rekening mee gehouden in de begrotingen. De regelingen staan beschreven in het volgende hoofdstuk.

Zo zijn alle meer generieke lokale minimaregelingen meegenomen in de berekeningen. Dit geldt niet voor de individuele bijzondere bijstand, omdat daarvoor geldt dat deze sterk afhankelijk is van de persoonlijke situatie.

2.5 Voorwaarden aan de begrotingen

In het onderzoek rekenen we met voorbeeldhuishoudens en met minimale bedragen. Om voor deze huishoudens berekeningen te kunnen maken moet het Nibud uitgaan van drie belangrijke voorwaarden.

Het is raadzaam om rekening te houden met het feit dat die voorwaarden in de praktijk niet altijd opgaan en huishoudens daarbij hulp nodig hebben.

1. Zeer goed met geld kunnen omgaan

Een goed overzicht van alle inkomsten en uitgaven is noodzakelijk. Alleen dan kan er voldoende geld opzij worden gezet om onregelmatige uitgaven te kunnen doen. Een gebrek aan goed overzicht kan vaak confronterend zijn en moeilijk te doorbreken.

2. Alle inkomensondersteuning aanvragen

Toeslagen en tegemoetkomingen beslaan vaak een groot deel van het totale inkomstenplaatje. Het is daarom voor huishoudens belangrijk om te weten op welke inkomensondersteuning men recht heeft en hoe en waar deze moet worden aangevraagd. Het tijdig doorgeven van gegevens is hierbij belangrijk. En daarmee dus ook een actieve houding.

3. Geen grote persoonlijk onvermijdbare uitgaven hebben

Hoge persoonlijk onvermijdbare uitgaven zoals afbetalingen, zorgkosten of een hoge huur, kunnen het moeilijk of onmogelijk maken om een sluitende begroting op te stellen. Als de uitgaven niet omlaag gebracht kunnen worden, dan resteert er niks anders dan om te bezuinigen op overige uitgaven. In het geval van de begrotingen met minimale uitgaven, zoals ze in dit rapport zijn opgesteld, ontstaat het gevaar dat er ook bezuinigd wordt op noodzakelijke uitgaven. Dit kan ertoe leiden dat er totaal geen reserves meer zijn om tegenslagen op te kunnen vangen, dat rekeningen niet meer betaald worden waardoor schulden ontstaan of dat gezondheidsbedreigende omstandigheden ontstaan.

Deze voorwaarden zijn voor een deel te vangen in competenties voor goed financieel beheer. Het gaat hierbij niet alleen om vaardigheden, maar ook om gedragsaspecten. Daarom is inkomensondersteuning alleen niet voldoende. Het is ook belangrijk om ondersteuning op het gebied van het aanleren van vaardigheden te bieden, aangevuld met ondersteuning die rekening houdt met min of meer individuele gedragsaspecten.

2.6 De begrotingen

Volgens de methodiek die hierboven staat beschreven, worden de begrotingen opgesteld. Deze begrotingen staan in bijlage 2.

3 Minimabeleid

In dit hoofdstuk worden diverse landelijke en gemeentelijke regelingen voor inkomensondersteuning van minima beschreven. Alleen de regelingen die in de berekeningen zijn meegenomen komen in dit hoofdstuk aan bod. Paragraaf 3.1 beschrijft de landelijke regelingen; in paragraaf 3.2 komen de lokale inkomensondersteunende regelingen aan bod.

3.1 Landelijk beleid

Bij het opstellen van de begrotingen worden de landelijke uitkeringen, de landelijke heffingskortingen, de landelijke toeslagen en de kinderbijslag in de berekeningen opgenomen. In 2023 zijn er op dit terrein een aantal belangrijke onderdelen aangepast die van invloed zijn op de financiële positie van huishoudens met een laag inkomen. Het belastingtarief in de eerste belastingschijf is gedaald en bijna alle heffingskortingen zijn sterk gestegen. Ook de huurtoeslag, de zorgtoeslag, de kinderbijslag en het kindgebonden budget zijn omhooggegaan. Specifiek gaat het om de volgende veranderingen per 1 januari 2023:

1. Tarief eerste belastingschijf daalt en heffingskortingen stijgen (sterk).
2. De toeslagen stijgen (sterk).
3. Minimumloon en uitkeringen stijgen.
4. Aftrekposten nadeliger voor hoogste inkomens (en minder nadelig voor de laagste inkomens) en zzp'ers.

Landelijke heffingskortingen

Heffingskortingen zijn kortingen op de belasting. Hiermee wil de overheid bepaalde groepen ondersteunen. Denk aan ouders, ouderen en gehandicapten. Door de heffingskorting betalen zij minder belasting. Er zijn verschillende heffingskortingen:

- *Algemene heffingskorting*: voor iedereen vanaf 18 jaar die inkomstenbelasting betaalt, ook als men niet werkt.
- *Arbeidskorting*: voor iedereen die betaald werk doet, ook als men daarnaast nog gedeeltelijk een uitkering ontvangt.
- *Inkomensafhankelijke combinatiekorting*: voor werkende ouders met kinderen jonger dan 12 jaar. Deze wordt toegekend aan de alleenstaande ouders of aan de minstverdienende fiscale partner.
- *Ouderenkorting en alleenstaande ouderenkorting*: voor AOW-gerechtigden.

Tabel 1: Tabel landelijke heffingskortingen in bedragen per jaar

		2022	2023
Algemene heffingskorting	Onder AOW-leeftijd	€ 2.888	€ 3.070
	Vanaf AOW-leeftijd	€ 1.494	€ 1.583
Arbeidskorting		€ 4.260	€ 5.052
<i>Inkomensafhankelijke combinatiekorting</i>		€ 2.534	€ 2.694
<i>Ouderenkorting</i>		€ 1.726	€ 1.835
<i>Alleenstaande ouderenkorting</i>		€ 449	€ 478

Landelijke toeslagen

Toeslagen zijn bijdragen van de overheid om tegemoet te komen in de kosten voor de zorgverzekering, huur of kind(eren). Of een huishouden recht heeft op bepaalde toeslagen, is afhankelijk van een aantal factoren (bijvoorbeeld inkomen).

De volgende toeslagen (2023) zijn van belang voor de voorbeeldhuishoudens:

Zorgtoeslag

Zorgtoeslag is een bijdrage van de overheid voor de kosten van de zorgverzekering. Iemand kan aanspraak maken op zorgtoeslag vanaf 18 jaar. Dit geldt voor zowel alleenstaanden als stellen. Naast de inkomensgrens is er ook een vermogensgrens voor de zorgtoeslag. Hoe lager het inkomen, hoe meer toeslag iemand ontvangt.

Tabel 2: Zorgtoeslag bedragen

Zorgtoeslag	2022	2023
Inkomensgrens alleenstaand	€ 30.998	€ 38.520
Inkomensgrens paar	€ 40.944	€ 48.224
Vermogensgrens alleenstaand	€ 120.020	€ 127.582
Vermogensgrens paar	€ 151.767	€ 161.329
Maximaal maandbedrag alleenstaand	€ 111	€ 154
Maximaal maandbedrag paar	€ 121	€ 265

Huurtoeslag

Huurtoeslag is een bijdrage van de overheid in de huurkosten. Huurders van een zelfstandige huurwoning kunnen in aanmerking komen voor huurtoeslag. De hoogte van de huurtoeslag is afhankelijk van het inkomen, het vermogen, de huishoudsamenstelling en de huur.

Vanaf 1 januari 2020 kent de huurtoeslag geen inkomensgrenzen meer, maar wordt de huurtoeslag inkomensafhankelijk afgebouwd. De vermogensgrens voor de huurtoeslag is per persoon. Huishoudens krijgen boven de minimale basishuur¹ volledige huurtoeslag tot een bepaalde huur. Vanaf deze huur wordt 65 procent vergoed. Alleenstaanden of ouderen/hulpbehoevenden krijgen daarnaast nog hierboven tot de hoogste huurgrens nog 40 procent vergoed.

Tabel 3: Huurtoeslag bedragen

Huurtoeslag	2022	2023
Vermogensgrens per persoon	€ 31.747	€ 33.748
Huurgrens volledige huurtoeslag	€ 442,46	€ 452,20
Huurgrens 65% huurtoeslag 1p en 2p	€ 633,25	€ 647,19
Huurgrens 65% huurtoeslag 3p of meer	€ 678,66	€ 693,60
Huurgrens 40%	€ 763,47	€ 808,06

¹ De minimale basishuur is inkomensafhankelijk en bedraagt voor huishoudens op minimumniveau 225,54 euro. (Voor AOW-gerechtigden is dit voor eenpersoonshuishoudens 223,72 euro en voor meerpersoonshuishoudens 221,91 euro). Bij een hoger inkomen wordt de basishuur hoger.

Kinderopvangtoeslag

Kinderopvangtoeslag is een tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang. De kinderopvangtoeslag is geregeld in de Wet Kinderopvang. De wet geldt voor dagopvang voor kinderen van 0 tot 4 jaar en buitenschoolse opvang voor basisschoolkinderen. Maar ook voor opvang door ouderparticipatiecrèches of gastouders via een gastouderbureau en voor de peuterspeelzaal. Informele opvang door familie of kennissen valt hier niet onder. Om voor kinderopvangtoeslag in aanmerking te komen moet de instelling zijn aangemeld bij het Landelijk Register Kinderopvang. Ook moeten, in het geval van paren, beide ouders werken, tenzij er een re-integratietraject wordt gevolgd.

Tabel 4: Kinderopvangtoeslag bedragen per uur

Kinderopvangtoeslag	2022	2023
Maximale vergoeding dagopvang	€ 8,50	€ 9,12
Maximale vergoeding buitenschoolse opvang	€ 7,31	€ 7,85

Kindgebonden budget

Elk huishouden met kinderen jonger dan 18 jaar komt in aanmerking voor het kindgebonden budget. Dit is een maandelijks, inkomensafhankelijke bijdrage in de kosten van kinderen. Voorwaarde is dat iemand zijn of haar kind 'in belangrijke mate onderhoudt'. Er geldt een inkomensgrens. Na de inkomensgrens wordt de hoogte van het bedrag geleidelijk afgebouwd. Het bedrag aan kindgebonden budget is afhankelijk van het aantal kinderen en de leeftijd van de kinderen. Alleenstaande ouders ontvangen meer dan paren. Het kindgebonden budget voor het tweede kind is lager dan voor het eerste kind en vanaf het derde kind eveneens lager dan voor het tweede kind. Vanaf 12 jaar is het kindgebonden budget hoger.

Tabel 5: Kindgebonden budget

Kindgebondenbudget	2022	2023
Inkomensgrens alleenstaande	€ 22.356	€ 25.070
Inkomensgrens paar	€ 39.596	€ 43.397
Alleenstaande ouderkop	€ 273,75	€ 320,67

Kinderbijslag

Een ouder heeft recht op kinderbijslag voor eigen kinderen en stiefkinderen tot 18 jaar en soms voor pleegkinderen tot 16 jaar. Kinderbijslag wordt eenmaal per kwartaal uitgekeerd. De bedragen worden in het geval van meerdere kinderen bij elkaar opgeteld. De bedragen voor kinderbijslag zijn afhankelijk van de leeftijd van het kind en onafhankelijk van het inkomen.

Tabel 6: Kinderbijslag

Kinderbijslag	2022	2023
0 – 6 jaar	€ 249,31	€ 261,70
6 – 12 jaar	€ 302,74	€ 317,77
12 – 18 jaar	€ 356,16	€ 373,85

Voornemens 2024

Onlangs zijn op Prinsjesdag de plannen voor 2024 bekend gemaakt. Voor huishoudens met een laag inkomen zijn met name de volgende voornemens van belang:

Minimumloon en uitkeringen

- Het bruto minimumloon gaat met 6,8 procent omhoog.
- De uitkeringen die aan het minimumloon zijn gekoppeld, zoals de bijstand, de Wajong en de AOW, stijgen daardoor ook.
- Voor de netto bijstandsuitkering betekent dat een stijging van circa 130 euro per maand voor gehuwden/samenwonenden en circa 90 euro per maand voor alleenstaanden.
- De aanvullende pensioenen worden gemiddeld genomen geïndexeerd met 2,1 procent.

Toeslagen

- Het kindgebonden budget gaat voor de meeste huishoudens omhoog. Het maximale bedrag per kind gaat naar 203 euro per maand voor ieder kind. Daarnaast gaat het extra bedrag voor kinderen van 12 tot en met 15 jaar naar 57 euro per maand en voor kinderen van 16 tot en met 17 jaar naar 77 euro per maand. Het extra bedrag voor alleenstaande ouders daalt 30 euro naar 290 euro per maand.
- De maximale huurtoeslag bij een laag inkomen gaat 30 tot 50 euro per maand omhoog. Dit is afhankelijk van de hoogte van de huur en de huishoudsamenstelling. Bij een hoger inkomen zal de stijging lager uitvallen.
- De maximale zorgtoeslag bij een laag inkomen gaat 20 tot 30 euro per maand omlaag. Bij hogere inkomens kan de daling lager uitvallen.
- De energietoeslag van 1.300 euro voor 2023 voor financieel kwetsbare huishoudens vervalt in 2024.
- De kinderbijslag over 2024 gaat 2 euro per kwartaal omhoog.

Prijzen

Het (landelijke) overheidsbeleid is niet het enige dat verandert. Om de bestedingsruimte te bepalen moet ook rekening worden gehouden met prijsstijgingen. Dit zijn verwachtingen. Het is immers vooraf niet zeker hoe hoog de prijzen zullen stijgen. De laatste inschatting van het Centraal Planbureau is dat de prijzen in 2024 met gemiddeld 3,6 procent zullen stijgen.

Daarnaast stijgt de premie voor de basiszorgverzekering naar verwachting gemiddeld met 12 euro per maand.

3.2 Lokaal minimabeleid

Naast de landelijke inkomensondersteunende maatregelen heeft de gemeente Enschede voor huishoudens met een laag inkomen ook een lokaal minimabeleid. De regelingen die worden opgenomen in de begrotingen komen in de volgende paragrafen aan bod.

3.2.1 Kwijtscheldingsbeleid

In de gemeente Enschede kan kwijtschelding worden aangevraagd voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. De kwijtscheldingsnorm bedraagt 100 procent van het sociaal minimum. Dat wil zeggen dat, afhankelijk van het vermogen, huishoudens met een inkomen rond het sociaal minimum in principe geen gemeentelijke heffingen hoeven te betalen. Bij een inkomen hierboven wordt betalingscapaciteit verondersteld.

De beleidsvrijheid ten aanzien van het kwijtscheldingsbeleid wordt bepaald door landelijke regelgeving. Hierbij wordt aan gemeenten de mogelijkheid geboden om rekening te houden met de kosten voor kinderopvang en om voor AOW'ers uit te gaan van de netto AOW in plaats van de bijstandsbedragen voor AOW-gerechtigden.

De gemeente Enschede maakt geen gebruik van de mogelijkheid om uit te gaan van de verhoogde norm voor AOW'ers. De gemeente houdt ook geen rekening met de kosten voor kinderopvang bij de bepaling van de betalingscapaciteit; het waterschap Vechtstromen doet dit wel.

Bij het waterschap is kwijtschelding mogelijk voor de zuiveringsheffing en de watersysteemheffing ingezetenen. Bij de berekening van de kwijtschelding hanteert het waterschap, net zoals de gemeente, de norm van 100 procent van de toepasselijke bijstandsnorm.

De kwijtschelding van de gemeentelijke heffingen en het waterschap wordt apart berekend (gemeentelijke heffingen via GBTwente en waterschapslasten via GBLT).

3.2.2 Collectieve (aanvullende) zorgverzekering

Het verzekeren tegen ziektekosten is voor iedereen wettelijk verplicht. Daarom biedt de gemeente Enschede inwoners met een laag inkomen een collectieve zorgverzekering aan bij zorgverzekeraar Menzis. Het gaat om een basisverzekering, een aanvullende verzekering en een tandartsverzekering.

Er kan gekozen worden uit drie pakketten. In het meest uitgebreide pakket (GarantVerzord 3) is het eigen risico volledig meeverzekerd.

Om voor deelname aan de collectieve zorgverzekering in aanmerking te komen, hanteert de gemeente Enschede een inkomensgrens van 120 procent van de toepasselijke bijstandsnorm. Er geldt geen vermogensgrens.

Tabel 7: Collectieve zorgverzekering kosten per maand

	GarantVerzord 1	GarantVerzord 2	GarantVerzord 3
Premie	€ 173,42	€ 188,12	€ 243,95
Collectiviteitskorting	-/- € 2,90	-/- € 4,22	-/- € 7,96
Gemeentelijke bijdrage	-/- € 5,00	-/- € 9,00	-/- € 35,00
Kosten minima	€ 165,52	€ 174,90	€ 200,99

Net als in de rapportage van 2021 rekenen we in de begrotingen met de premie van GarantVerzorgd 2. Uitzonderingen zijn de zelfstandig wonende 18-jarige, waarvoor we uitgaan van GarantVerzorgd 1 en de huishoudens met een zorgvraag, waarbij we rekenen met GarantVerzorgd 3.

De bijbehorende premies zijn opgenomen onder de post "zorgverzekering". De zorgtoeslag die huishoudens ontvangen is in de begrotingen opgenomen bij de inkomsten.

De post "eigen risico zorgverzekering" is voor het huishouden met een zorgvraag op nul euro gezet, omdat het eigen risico is herverzekerd. Dat is bij de andere huishoudens niet het geval. Men zal dan zelf geld moeten reserveren om het eigen risico op te kunnen vangen.

3.2.3 Individuele inkomenstoelage

De individuele inkomenstoelage (IIT) in de gemeente Enschede is bedoeld voor inwoners vanaf 21 jaar tot de AOW-gerechtigde leeftijd die weinig zicht hebben op extra inkomen in de toekomst en die wel inzet hebben getoond om meer inkomen te krijgen. Hierbij mag het inkomen in de afgelopen vijf jaar niet hoger zijn geweest dan de geldende bijstandsnorm en het vermogen niet meer dan het wettelijk vrij te laten vermogen.

De hoogte van de IIT bedraagt per jaar:

- 114 euro voor een alleenstaande of een alleenstaande ouder;
- 162 euro voor paren zonder kinderen of met kinderen;

Huishoudens met kinderen kunnen een extra toeslag aanvragen:

- 65 euro per kind dat op 1 januari van het jaar waarover toeslag wordt aangevraagd jonger is dan 12 jaar;
- 130 euro per kind dat op 1 januari van het jaar waarover toeslag wordt aangevraagd tussen de 12 en 18 jaar is.

Bij de resultaten van deze rapportage worden de saldi van huishoudens die recht hebben op de individuele inkomenstoelage apart gepresenteerd, omdat niet elke inwoner van Enschede met een laag inkomen hiervoor in aanmerking komt.

3.2.4 Extra geld voor jongeren voor cultuur en sport

Jongeren tussen de 18 en 23 jaar met een laag inkomen (maximaal 120 procent van de bijstandsnorm voor een alleenstaande), kunnen jaarlijks in aanmerking komen voor 100 euro als bijdrage aan allerlei sportieve, culturele of educatieve activiteiten. Bijvoorbeeld voor een theatervoorstelling, lidmaatschap van een sportschool of sportvereniging, creatieve cursus, een festivalkaartje of bioscoopbezoek.

De regeling is doorgerekend in de begroting van de zelfstandig wonende 18-jarige. Dit geldt niet voor de 18-jarige student; studenten die recht hebben op studiefinanciering of WTOS komen niet voor de regeling in aanmerking.

3.2.5 Kindpakket

Ieder kind moet mee kunnen doen. Met sport, muzikles, scouting of schoolreisje. Ook kinderen van ouders die dit zelf niet kunt betalen. Het Kindpakket biedt diverse regelingen voor kinderen in de gemeente Enschede. Deze worden hieronder besproken.

Stichting Leergeld

Kinderen van 4 tot en met 17 jaar van ouders met een inkomen tot en met 130 procent van de geldende bijstandsnorm² kunnen via Stichting Leergeld een bijdrage ontvangen voor activiteiten op en buiten school.

Concreet gaat het om de volgende vergoedingen:

- Een vergoeding voor de fiets. Kinderen van 6 tot 18 jaar kunnen in aanmerking komen voor een fiets om bijvoorbeeld naar school, de sportclub of de muziekvereniging te gaan.
Stichting Leergeld werkt samen met een fietsenwinkel in Enschede. Bij deze fietsenwinkel kan een fiets (zonder versnellingen) worden uitgezocht uit het speciale assortiment van Leergeld. Drie gratis servicebeurten zijn inbegrepen.
In de begrotingen worden bij de gezinnen met oudere kinderen de kosten van een fiets per kind uit de post "vervoer" gehaald.
Omdat de regeling geldt vanaf 6 jaar, verandert er niets in de vervoerskosten bij de gezinnen met kinderen van 3 en 5 jaar.
- Een Chromebook voor kinderen op de basisschool vanaf 6 jaar en een laptop voor kinderen die naar het voortgezet onderwijs gaan. Voor de gezinnen met kinderen van 3 en 5 jaar is er dus geen vergoeding. Voor de gezinnen met oudere kinderen wel: ervan uitgaande dat de laptop vijf jaar lang (de gehele middelbare schoolperiode) meegaat, zijn de jaarlijkse (afschrijvings)kosten voor een laptop ongeveer 100 euro.
Deze kosten worden door de regeling vergoed. De vergoeding is verrekend met de post "onderwijs".
- Een vergoeding voor sport of cultuur, voor kinderen van 4 tot 18 jaar. Stichting Leergeld werkt hiervoor samen met het Jeugdfonds Sport & Cultuur. De vergoeding is maximaal 250 euro per kind per jaar voor sport en 475 euro per kind per jaar voor cultuuractiviteiten (bijvoorbeeld muziek, toneel of schilderen). Er is ook een vergoeding voor kleding en/ of attributen mogelijk.
In de begrotingen is onder de post "sociale participatie" een bedrag opgenomen voor contributies en abonnementen voor sportieve en culturele activiteiten (zie bijlage 1). De maximale vergoeding is hoger dan het gemiddelde bedrag dat het Nibud meeneemt in de begrotingen. Het Nibud gaat uit van een contributie van 11 euro per maand voor kinderen van 4 tot 8 jaar en 15 euro voor kinderen van 8 tot 16 jaar. Deze bedragen zijn op de post "sociale participatie" in mindering gebracht. Voor sportkleding wordt een bedrag van 100 euro verrekend met de post "kleding".
- Voor kinderen vanaf 6 jaar kan een vergoeding van zwemlessen worden aangevraagd. Ook zwemkleding kan worden vergoed. Omdat het Nibud uitgaat van lidmaatschap van één (sport)club, worden de zwemlessen niet apart op de begroting in mindering gebracht.
- Voor kinderen die naar groep 1, groep 5 of de brugklas (eerste klas van het voortgezet onderwijs) gaan, kan een gevulde rugtas worden aangevraagd.

² De inkomensgrens is tijdelijk verhoogd. Vanaf 31 oktober 2023 is de grens 120 procent van de geldende bijstandsnorm, aanvragen vanaf die datum gelden voor 2024

De bedragen die hiervoor gelden zijn:

- » Groep 1: 36 euro
- » Groep 5: 40 euro
- » Brugklas: 70 euro

We gaan ervan uit dat de basisschoolkinderen 4 jaar met de materialen kunnen werken die via deze regeling worden bekostigd. De kinderen van de brugklas zouden er 5 jaar (de gemiddelde duur van een middelbare schoolperiode) mee moeten kunnen werken.

Om die reden hebben we de eenmalige toekenning verdeeld over een periode van respectievelijk 4 en 5 jaar. De vergoeding wordt verrekend met de post "onderwijs".

- Stichting Leergeld verstrekt een bijdrage voor schoolreizen en werkweken:
 - » Voor groep 1 tot en met 4: 35 euro per schooljaar
 - » Voor groep 5 tot en met 6: 55 euro per schooljaar
 - » Voor groep 7 tot en met 8: 100 euro per schooljaar
 - » Voor onderbouw middelbare school: 150 euro per schooljaar
 - » Voor bovenbouw middelbare school: 450 euro per schooljaarBovengenoemde vergoeding is verrekend met de post "onderwijs", waar de kosten van schoolreizen een onderdeel van zijn.

- Een Jarige Job verjaardagsdoos. Kinderen van 4 t/m 17 jaar kunnen in aanmerking komen voor een goed gevulde verjaardagsdoos. In de verjaardagsbox zitten alle benodigdheden voor een verjaardag: traktaties voor thuis en op school, ballonnen en slingers, cadeautjes, een taart en glazuur, slagroom en kaarsjes. Onderdeel van het sociale participatiebudget is het ontvangen van bezoek. De gemiddelde kosten hiervan zijn 9,50 euro per maand per persoon binnen het huishouden. We gaan ervan uit dat het geven van een verjaardagsfeestje vier maandbedragen kost (38 euro). Deze kosten zijn in mindering gebracht op het bedrag bij de post "sociale participatie".

- Een smartphone voor kinderen die naar de middelbare school gaan. Voor kinderen op de middelbare school neemt het Nibud de kosten van een smartphone mee in het inboedelpakket. Daarbij veronderstellen we dat die telefoon drie jaar lang meegaat. Voor het kind van 16 jaar is het (financiële) voordeel van deze regeling niet meer aanwezig. Dit is anders voor de 14-jarige; die kan nog steeds de telefoon gebruiken die hij/zij in de brugklas via het Kindpakket heeft verkregen. Daarom zijn in de begrotingen voor de gezinnen met het 14-jarige kind de (afschrijvings)kosten voor een smartphone uit de post "inventaris" gehaald. Ook de kosten van een abonnement worden vergoed. Dit is verrekend met de post "telefoon, televisie, internet".

- Stichting Leergeld Enschede werkt samen met Stichting Onderwijsbegeleiding. Zij helpen met huiswerk, moeilijke vakken, plannen, leren en samenvatten waardoor de motivatie, zelfstandigheid en zelfvertrouwen van het kind zal toenemen. Onderwijsbegeleiding is ervoor kinderen vanaf groep 6 tot en met het eindexamen middelbare school. In de begrotingen zijn geen kosten voor onderwijsbegeleiding meegenomen, omdat wij hier niet a priori van uitgaan. Daarom worden deze kosten ook niet in mindering gebracht.

- Kinderen die op school een grafische rekenmachine nodig hebben, kunnen een vergoeding bij Stichting Leergeld Enschede aanvragen. Deze voorziening is alleen bedoeld voor kinderen op het voortgezet onderwijs.
In de begrotingen is dit verrekend met de post "onderwijs" bij de huishoudens met oudere kinderen.
- Omdat het voorkomt dat er thuis soms te weinig geld is voor het kopen van maandverband en tampons, wil de Stichting Leergeld hier graag bij helpen. Daarom kan vier keer per jaar een waardecheque worden aangevraagd te besteden aan menstruatieproducten.
In de begrotingen is dit verrekend met de post "persoonlijke verzorging".

Naast de Stichting Leergeld, kent de gemeente Enschede nog enkele voorzieningen voor kinderen. Deze worden niet in de begrotingen doorgerekend, omdat deze niet direct terug te herleiding zijn tot de posten in de begrotingen. Voor de volledigheid worden zij hier wel genoemd:

Bibliotheek Enschede

Kinderen en jongeren tot 18 jaar kunnen gratis lid worden van de bibliotheek en boeken, cd's, bladmuziek en tijdschriften lenen.

Jeugdvida

In de zomervakantie organiseren de speeltuinen en welzijnsorganisaties in Enschede Jeugd ViVa-activiteiten voor de kinderen. De Gemeente Enschede, stelt jaarlijks een bijdrage beschikbaar aan het Jeugd ViVa-Comité voor de organisatie van de Jeugd ViVa in de Gemeente.

KinderResto VanHarte

Samen met andere kinderen koken en gezellig samen eten. Dat kan bij KinderResto VanHarte. Tijdens het koken werken de kinderen ook aan hun sociale, creatieve en communicatieve vaardigheden.

KinderResto is bedoeld voor kinderen uit groep 6 tot en met 8 en bestaat uit drie lessen van circa twee uur: ontbijt, lunch en avondmaaltijd.

Weekendschool Toppers op zondag

Weekendschool "Toppers Op Zondag" heeft de ambitie jongeren die een steuntje in de rug nodig hebben de mogelijkheid te bieden hun horizon te verbreden op educatief, sociaal-cultureel en maatschappelijk gebied. Hierdoor zal hun zelfvertrouwen groeien en dit zal hun perspectief op de toekomst positief kunnen beïnvloeden. Jongeren worden zo gemotiveerd en gestimuleerd om een bewuste keuze te maken voor een studie en/of beroep.

3.2.6 Witgoedregeling

Incidenteel wordt witgoed vanuit de bijzondere bijstand vergoed. Per 1 november start een nieuwe witgoedregeling, vanuit het oogpunt van energiebesparing/energiearmoede. De regeling is bedoeld voor inwoners die kwijtschelding vanuit de GBT hebben ontvangen in 2022. Daarmee is meteen een controle van een vermogensgrens meegenomen.

Er is een budgetplafond voor deze regeling van 500.000 euro (1.000 x 500 euro). Als de regeling succesvol is en een wachtlijst ontstaat dan wordt een volgende ronde georganiseerd als er weer geld beschikbaar is.

De aanvrager moet ouder dan 18 jaar zijn en woonachtig in de gemeente Enschede. Er kan per huishouden slechts één aanvraag worden gedaan voor de witgoedregeling. Aanvrager heeft in de afgelopen vijf jaar niet eerder een wasmachine en/of koelkast gekregen in het kader van de bijzondere bijstand. Apparaten die geleverd worden hebben een "goed" energielabel.

De waarde per witgoed-kadokaart bedraagt 500 euro.

Omdat de regeling specifieke voorwaarden kent en niet ieder huishouden met een inkomen op bijstandsniveau voor de regeling in aanmerking komt, is de regeling in de begrotingen niet doorgerekend. Wel is het goed om in deze rapportage de mogelijkheid te benoemen.

3.2.7 Energietoeslag

Vorig jaar zijn de gemiddelde huishoudelijke kosten van energie sterk gestegen. Voor huishoudens met een inkomen op of net boven het sociaal minimum konden en kunnen gemeenten een energietoeslag uitkeren in 2022 en 2023. Het Rijk heeft middelen ter beschikking gesteld en gemeenten kunnen zelf invulling geven aan de hoogte van het bedrag en de inkomensgrens. In de gemeente Enschede hebben inwoners met een inkomen dat niet hoger is dan 120 procent van de geldende bijstandsnorm dit jaar 1.300 euro ontvangen.

De energietoeslag is in de begrotingen niet doorgerekend, omdat in 2024 waarschijnlijk geen energietoeslag meer verstrekt kan worden. Wel worden in paragraaf 5.1 de saldi gepresenteerd, zoals deze eruit zien inclusief de energietoeslag.

3.2.8 Kinderopvang en peuterspeelzaal

Op grond van de Wet kinderopvang kunnen ouders van kinderen tot 12 jaar een tegemoetkoming toegekend krijgen voor de kosten van kinderopvang, de kinderopvangtoeslag. Vervolgens resteert een eigen bijdrage voor deze kosten.

In de gemeente Enschede kunnen ouders die werken of een arbeidsmarktgericht traject volgen en die kinderopvang nodig hebben bijzondere bijstand aanvragen. De vergoeding is het verschil in de meerprijs tussen de maximale uurprijs van het Rijk en de opvanglocatie. Er is geen vergoeding voor de verplichte eigen bijdrage.

Bijzondere bijstand is mogelijk voor huishoudens met een inkomen van maximaal 120 procent van de geldende bijstandsnorm; boven 110 procent wordt 35 procent van het meerincome als draagkracht meegenomen.

In deze rapportage gaan we uit van het uurtarief van het Rijk; bijzondere bijstand is dan niet aan de orde.

Alleenstaande ouders met een inkomen boven bijstandsniveau zullen enkele dagen per week werken en gebruik maken van de kinderopvang voor het kind van drie jaar.

Bij 110 procent van het minimum inkomen wordt gerekend met 20 uur kinderopvang per week, bij een inkomen op 120 en 130 procent wordt uitgegaan van 30 uur kinderopvang.

Een alleenstaande ouder met een bijstandsuitkering (die geen arbeidsmarktgericht traject volgt) hoeft geen gebruik van de kinderopvang te maken; daarom zijn in de begrotingen op 100 procent geen kosten voor kinderopvang opgenomen. Wel wordt ervan uitgegaan dat twee dagdelen per week gebruik wordt gemaakt van de peuteropvang.

Ook paren zonder werk (met een bijstandsuitkering) of paren waarvan één van beide partners werkt (met een inkomen boven bijstandsniveau), zullen geen gebruik maken van de kinderopvang maar van de peuteropvang, omdat de niet-werkende partner op de kinderen kan passen.

In de gemeente Enschede mogen alle kinderen van 2 en 3 jaar twee dagdelen per week naar de peutergroep. Dit geeft ze later een goede start op de basisschool. Kinderen met een VVE-indicatie mogen vier dagdelen per week naar de peutergroep, maar van een dergelijke indicatie wordt in deze rapportage niet uitgegaan.

De kosten voor de peuterspeelzaal zijn inkomensafhankelijk, bij een laag inkomen liggen de kosten nog onder de tien euro per maand.

De kosten voor kinderopvang en de peuterspeelzaal zijn in de begrotingen opgenomen onder de post "kinderopvang". Voor de huishoudens die hiervoor in aanmerking komen is de kinderopvangtoeslag in de begrotingen opgenomen bij de inkomsten.

3.2.9 Overige regelingen

Naast bovengenoemde regelingen, kent de gemeente Enschede nog een aantal voorzieningen voor huishoudens met een laag inkomen. Deze regelingen nemen we niet mee in de begrotingen. Het gaat dan om voorzieningen die bijvoorbeeld bedoeld zijn voor een andere doelgroep dan die in deze rapportage worden besproken.

Andere regelingen zijn een vorm van noodhulp, die ook niet in de standaard maandbegrotingen passen. Voor de volledigheid van dit rapport worden de regelingen hieronder wel besproken.

Individuele bijzondere bijstand

De gemeente Enschede verstrekt voor bijzondere en noodzakelijke kosten individuele bijzondere bijstand. Uitgangspunt hierbij is dat er geen draagkracht is bij een inkomen tot 110 procent van de geldende bijstandsnorm.

Van het meerinkomen boven 110 procent van de geldende norm, wordt 35 procent als draagkracht beschouwd.

De individuele bijzondere bijstand wordt in dit onderzoek niet meegenomen omdat deze sterk afhankelijk is van de persoonlijke situatie.

Uitzondering zijn de huishoudtypen met een zorgvraag. Bij deze huishoudtypen gaan we uit van een aantal veronderstellingen die worden beschreven in paragraaf 3.3. Indien voor een of meer van deze voorzieningen individuele bijzondere bijstand kan worden aangevraagd, wordt dit meegenomen in de begroting.

Individuele studietoeslag

De individuele studietoeslag is een inkomensondersteunende maatregel voor studenten en leerlingen, die door een structurele lichamelijke of psychische arbeidsbeperking naast hun studie niet structureel kunnen bijverdienen. Het moet gaan om een opleiding waarbij recht is op studiefinanciering op grond van de Wet studiefinanciering (Wsf) of op een basistoelage op grond van de Wet Tegemoetkoming Onderwijsbijdrage en Schoolkosten (WTOS). Studenten die een Wajong-uitkering ontvangen hebben geen recht op studietoeslag, maar ontvangen een toeslag van het UWV.

De individuele studietoelage wordt in dit onderzoek niet meegenomen omdat we ervan uitgaan dat geen van de (leden van de) onderzochte huishoudens van deze toelage gebruik hoeft te maken.

Fonds Bijzondere Noden Enschede

Huishoudens die niet terecht kunnen bij andere regelingen, zoals bijstand, kunnen in aanmerking komen voor een vergoeding via het Fonds Bijzondere Noden. Het Fonds vergoedt ook medische kosten, zoals tandartskosten.

FBNE kijkt niet naar de inkomensgrens, maar naar draagkracht. De aanvragen bij FBNE mogen geen structurele kosten zijn en moeten bijdragen aan een structurele verbetering of oplossing.

Voorbeelden van vergoedingen zijn:

- de kosten van woninginrichting (aankoop/vervanging van duurzame huishoudelijke goederen zoals een koelkast, wasmachine en vloerbedekking)
- levensonderhoud (alleen een korte en afgebakende periode)
- opknappen woning
- reparatiekosten
- kleding
- zorgkosten

De Voedselbank Enschede-Haaksbergen en de Kledingbank

De Voedselbank en Kledingbank ondersteunen huishoudens met hulp in natura. Zij hanteren geen inkomensgrens, maar een besteedbaar inkomensgrens. Dat wil zeggen dat zij naast het inkomen ook kijken naar (niet-vermijdbare) uitgaven, zoals bijvoorbeeld hoge zorgkosten.

Woonkostentoeslag

Inwoners van de gemeente Enschede die een inkomensdaling ervaren en daardoor hun huur of hypotheek niet meer kunnen betalen kunnen onder bepaalde voorwaarden tijdelijk ondersteuning krijgen in de vorm van een woonkostentoeslag. Dit is een vorm van bijzondere bijstand om de huur of hypotheek te betalen. Het hangt van de persoonlijke situatie af hoe lang iemand Woonkostentoeslag krijgt en hoe hoog het bedrag is.

In dit onderzoek hebben we geen rekening gehouden met deze woonkostentoeslag, omdat we niet zijn uitgegaan van een onverwachte inkomensdaling.

3.3 Huishoudens met een zorgvraag

In dit onderzoek worden tevens twee huishoudens met extra zorgkosten onderzocht:

- Een alleenstaande onder de AOW-gerechtigde leeftijd met chronische ziekte of beperking;
- Een alleenstaande oudere (AOW-gerechtigd) met chronische ziekte of beperking.

Hieronder wordt eerst dieper ingegaan op de voorzieningen van de gemeente Enschede voor huishoudens met een zorgvraag. Daarna worden de profielen van deze huishoudtypen nader omschreven en wordt bekeken wat het effect van de regelingen is op de maanbegroting van de huishoudens met een zorgvraag.

3.3.1 Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) zorgt ervoor dat mensen met een handicap, chronisch zieken en ouderen een zo normaal mogelijk dagelijks leven kunnen leiden. De gemeente bekijkt of hulp nodig is en waarmee iemand het beste is geholpen. Iedere gemeente regelt dit op zijn eigen manier.

Naast algemene taken, zoals het vergroten van de leefbaarheid in de gemeente, heeft de gemeente op basis van de Wmo de volgende taken:

- ondersteuning van mensen met een lichamelijke, psychische of verstandelijke beperking zodat zij mee kunnen doen aan de samenleving, bijvoorbeeld door begeleiding, zinvolle daginvulling, huishoudelijke verzorging, woningaanpassing, vervoer of een rolstoel;
- ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers, bijvoorbeeld door trainingen, of ondersteuning in het geval dat de mantelzorger ziek is.

3.3.2 Collectieve zorgverzekering

Zoals in paragraaf 3.2.2 staat beschreven, kent de gemeente Enschede een uitgebreide collectieve zorgverzekering waar huishoudens met extra zorgkosten veel profijt van kunnen hebben: GarantVerzorgd 3. Via dit pakket is onder meer de eigen bijdrage Wmo vergoed, tot een maximum van 300 euro per huishouden. Ook is het volledig eigen risico meeverzekerd.

3.3.3 Meerkosten huishoudens met zorgvraag

Om de begrotingen voor huishoudens met een zorgvraag op te maken, moeten zogenoemde zorgprofielen worden opgesteld. Vervolgens kan bepaald worden welke extra kosten dit huishouden heeft, en welke vergoedingen daar tegenover staan. De profielen zijn opgesteld door het Nibud, in samenspraak met Ieder(In)³.

Voor de huishoudens vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd geldt het volgende zorgprofiel:

- Stofwisselingsziekte
- Bril
- Gehoorapparaat
- Rollator
- Een medicijn dat door (aanvullende) zorgverzekering vergoed wordt
- Lichte vorm van incontinentie
- Maakt gebruik van de maaltijdvoorziening
- Is aangewezen op een energieverrijkt dieet.
- 3 uur huishoudelijke verzorging per week
- 14 uur persoonlijke verzorging per week
- 4 uur verpleging per week
- Personenalarmering
- Gebruik belbus/collectief vervoer
- Woningaanpassing (drempels weg, traplift)

³ Ieder(In) is een belangenorganisatie voor mensen met een beperking of een chronische ziekte.

Het profiel voor de huishoudens onder de AOW-gerechtigde leeftijd ziet er als volgt uit:

- Stofwisselingsziekte
- Longproblemen
- Hoog medicijngebruik (deels eigen bijdrage voor betalen)
- Rolstoelgebonden
- 2 uur huishoudelijke verzorging per week
- 12 uur persoonlijke verzorging per week
- 4 uur verpleging per week
- Woningaanpassing (drempels weg, traplift)
- Personenalarmering
- Gebruik belbus/ collectief vervoer

Gezien het bovenstaande, zal de begroting van de huishoudens met een zorgvraag op diverse punten afwijken van de standaardbegrotingen:

Huishoudelijke hulp

De huishoudelijke hulp is in de gemeente Enschede een maatwerkvoorziening. Voor de maatwerkvoorziening geldt een eigen bijdrage via het CAK. De eigen bijdrage bedraagt maximaal 19 euro per maand. Voor paren onder de AOW-leeftijd geldt er geen eigen bijdrage.

Huishoudens met een GarantVerzorgd 3 verzekering (waar we in deze rapportage van uitgaan), krijgen de eigen bijdrage vergoed. Bij een inkomen boven 120 procent van het minimum moet het huishouden de eigen bijdrage Wmo zelf betalen. Dit wordt verrekend met de uitgavenpost "eigen betalingen zorg".

Persoonlijke verzorging en verpleging

De persoonlijke verzorging en verpleging vallen in het basispakket van de zorgverzekering. Hierdoor komen er dus geen extra kosten bij.

Maaltijdvoorziening

De maaltijdvoorziening zorgt voor meerkosten ten opzichte van de situatie waarin de warme maaltijd zelf wordt bereid. In deze rapportage veronderstellen we dat de AOW-gerechtigde met zorgvraag niet in staat is om zelf te koken.

Wanneer iemand vanwege medische en/of sociale redenen niet zelf kan koken en/of niet in staat is zelf boodschappen te doen en er is geen partner of een ander die dat wel kan doen, dan kan bijzondere bijstand worden verstrekt voor de kosten van de maaltijdvoorziening. Alleen meerkosten worden vergoed: 115 euro per maand op basis van 7 maaltijden er week. Bij minder maaltijden per week wordt dit bedrag naar rato aangepast.

Bij het vaststellen van de vergoeding via de bijzondere bijstand wordt rekening gehouden met de draagkracht. Tot en met 110 procent van de bijstandsnorm wordt geen draagkracht veronderstelt, vanaf 110 procent is de draagkracht 35 procent van het meerincome.

De eigen kosten als gevolg van de maaltijdvoorziening zijn in de begrotingen van de alleenstaande oudere met zorgvraag opgenomen onder de post "voeding".

Dieetkosten

De huishoudens met een zorgvraag maken gebruik van een specifiek dieet. De meerkosten van verschillende diëten kunnen zeer uiteenlopen. Bij deze zorgvraag wordt uitgegaan van een energieverrijkt dieet. De meerkosten van dit dieet bedragen 400 euro per jaar. Vergeleken met andere diëten is dit niet bijzonder hoog.

De dieetkosten worden vanuit de zorgverzekering (GarantVerzorgd 3) vergoed tot een bedrag van 650 euro. In de begrotingen worden daarom geen extra kosten voor een dieet opgenomen. Huishoudens die niet voor de collectieve zorgverzekering in aanmerking komen, met een inkomen boven 120 procent van de norm, kunnen voor deze kosten belastingaftrek opvoeren.

Collectief vraagafhankelijk vervoer

De huishoudens met een zorgvraag maken gebruik van collectief vraagafhankelijk vervoer. In de gemeente Enschede kan hiervoor gebruik worden gemaakt van de Wmo-vervoerspas voor reizen tot 25 kilometer met de Regiotaxi. Hiervoor betaalt men een opstaptarief van 1,083 euro en een tarief per kilometer van 0,223 euro.

Voor uitbreiding van 25 naar 30 kilometer komt er 1,75 euro extra per kilometer bij.

Voor reizen van meer dan 25 kilometer betaalt men 0,22 euro per kilometer zelf.

In deze rapportage wordt bij de alleenstaanden (onder en boven de AOW-gerechtigde leeftijd) met zorgvraag gerekend met 4 reizen per maand van 5 kilometer enkele reis, wat neerkomt op 17,56 per maand.

Huishoudens met een zorgvraag hebben vaak te maken met kosten in verband met vervoer naar het ziekenhuis en/of specialist. Voor dit vervoer gaan we ook uit van het gebruik van collectief vraagafhankelijk vervoer. We gaan uit van 8 reizen per jaar van 10 kilometer enkele reis, wat neerkomt op 4,42 euro per maand.

Ten slotte rekenen we met 4 reizen op langere afstand per jaar van 50 kilometer enkele reis. Hiervan komen de kosten op 7,33 euro per maand.

We gaan ervan uit dat de personen met een zorgvraag geen gebruik maken van de fiets en regulier openbaar vervoer; de kosten daarvan zijn daarom uit de begroting gehaald. De extra vervoerskosten die uiteindelijk resteren zijn opgenomen onder de post "vervoer".

Waskosten

Voor de extra waskosten in verband met incontinentie bij de oudere huishoudens gaan we uit van twee keer per week extra wassen, wat neerkomt op 10 euro per maand. Voor de extra waskosten is bijzondere bijstand mogelijk. Dit bedrag is in de begrotingen opgenomen onder de post "was- en schoonmaakmiddelen".

Medicijnen

Voor de eigen betalingen voor medicijnen rekenen we 123 euro op jaarbasis. De kosten worden vergoed vanuit de zorgverzekering: GarantVerzorgd 3 biedt 100 procent vergoeding van de eigen bijdrage.

Voor huishoudens die niet voor de collectieve zorgverzekering in aanmerking komen, worden de eigen bijdragen voor medicijnen verrekend met de uitgavenpost "eigen betalingen zorg".

Woningaanpassing

De kosten voor een woningaanpassing (drempels weg, traplift), die vanuit de Wmo wordt toegekend, worden doorgegeven aan het CAK voor de inning van de eigen bijdrage. Deze eigen bijdrage wordt óf betaald vanuit de collectieve zorgverzekering (tot 120 procent van het toepasselijk minimum) óf men heeft de eigen bijdrage al betaald voor de huishoudelijke en persoonlijke verzorging. Daarom komen er voor deze woningaanpassingen geen extra kosten meer bij.

Personenalarmering

De kosten voor de personenalarmering worden in de gemeente Enschede vergoed via de collectieve zorgverzekering. Garantverzorgd 1, 2 en 3 bieden 100 procent vergoeding van de kosten van een abonnement. Indien de aanvrager geen dekking hiervoor heeft vanuit een aanvullende zorgverzekering, dan kan dit vanuit de bijzondere bijstand worden vergoed.

Attentiekosten

Naast bovengenoemde zorgkosten rekenen we nog 8 euro per maand voor attentiekosten voor hulp van burens, vrienden, etc. Deze kosten zijn opgenomen onder de post "eigen betalingen zorg".

4 Resultaten

Dit hoofdstuk bevat de resultaten van de berekeningen naar het effect van landelijke en lokale inkomensondersteuning op de begroting van huishoudens. De begrotingen zijn gepresenteerd in bijlage 2, hierbij zijn de inkomsten afgezet tegen de uitgaven. Het resultaat van deze begroting (inkomsten minus uitgaven) geeft het beeld weer wat het huishouden overhoudt of te kort komt als alle uitgaven zijn gedaan. Deze resultaten zijn in de volgende tabel gepresenteerd en kunnen positieve of negatieve waarden opleveren, het huishouden houdt geld over of komt geld tekort.

Als het huishouden te maken heeft met een tekort op de maandbegroting dan is dit in rood weergegeven. Wanneer het huishouden minder overhoudt bij een hoger inkomen in vergelijking tot één of meerdere lagere inkomens (armoedeval), dan is dit zichtbaar gemaakt via een oranje kleur.

Tabel 8: Vrije bestedingsruimte per maand in euro's

Saldo inkomsten min uitgaven

huishoudtype	100	110	120	130
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	-20	-6	97	212
02. paar zonder kinderen tot AOW-leeftijd	-82	-40	65	132
03. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd	158	187	325	430
04. alleenstaande met 2 jonge kinderen	232	224	256	359
05. alleenstaande met 2 oudere kinderen	-10	16	95	215
06. paar met 2 jonge kinderen	-57	-13	85	146
07. paar met 2 oudere kinderen	-275	-231	-130	-63
08. alleenstaande tot AOW-leeftijd met zorgvraag	12	26	128	217
09. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd met zorg	212	212	287	312
10. zelfstandig wonende 18-jarige*	-196	-186	-463	

*Voor de 18-jarige is niet gerekend met verschillende inkomensniveaus, maar met drie verschillende situaties. De getoonde bestedingsruimte geeft respectievelijk weer de situatie waarin de 18-jarige bijstand ontvangt, werkt tegen het minimumjeugdloon en studeert en studiefinanciering ontvangt.

4.1 Bestedingsruimte per huishoudtype

1. Alleenstaande

Een alleenstaande heeft, nadat alle uitgaven uit zowel het basispakket als het pakket voor sociale participatie zijn gedaan, op bijstandsniveau een tekort van 20 euro. Op 110 procent is het tekort nog 6 euro. Vanaf 120 procent is het saldo positief, oplopend naar 212 euro op 130 procent van de norm.

2. Paar zonder kinderen

Ook het paar zonder kinderen heeft met tekorten te maken: op bijstandsniveau is er een tekort van 82 euro, op 110 procent is er nog 40 euro tekort. Pas op 120 procent wordt het saldo positief.

Voor huishoudens zonder kinderen kent de gemeente Enschede weinig tegemoetkomingen, los van de kwijtschelding van lokale lasten en de collectieve zorgverzekering. Een andere oorzaak van de tekorten ligt in het feit dat een paar de kosten van twee volwassenen moet dragen, zoals de kosten van de zorgverzekering, kleding en voeding. Deze kosten worden niet gecompenseerd door de hogere bijstandsnorm voor een paar, ten opzichte van de norm voor een alleenstaande (ouder).

3. Paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd

Huishoudens vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd hebben meer bestedingsruimte. Paren houden, na bekostiging van de uitgaven uit het basispakket inclusief sociale participatie, 158 euro over als zij alleen een AOW-uitkering hebben. Op 130 procent loopt de bestedingsruimte op naar 430 euro.

Het maandelijkse AOW-bedrag is hoger dan de bijstand waardoor deze huishoudens meer bestedingsruimte hebben. Bij een inkomen hoger dan 100 procent, rekenen we met de bijstandsnorm voor AOW-gerechtigden. Ook dan is het saldo ruim voldoende om van rond te komen.

4. Alleenstaande met 2 jonge kinderen (3 en 5 jaar)

Het eenoudergezin met 2 jongere kinderen heeft voldoende bestedingsruimte om naast alle uitgaven uit het basispakket alle uitgaven uit het pakket voor sociale participatie te kunnen doen. Op bijstandsniveau is de bestedingsruimte 232 euro; dit loopt op naar 359 euro op 130 procent van de norm.

5. Alleenstaande met 2 oudere kinderen (14 en 16 jaar)

Het eenoudergezin met kinderen van 14 en 16 jaar heeft op bijstandsniveau 10 euro tekort om zowel het basispakket als de kosten voor sociale participatie bekostigen. Op de overige inkomensniveaus is het saldo positief.

Dat het eenoudergezin met twee oudere kinderen minder bestedingsruimte heeft dan het eenoudergezin met jonge kinderen, heeft te maken met het feit dat de kosten voor oudere kinderen over het algemeen hoger zijn dan voor jonge kinderen. Dit geldt bijvoorbeeld voor voeding, kleding en schoolkosten. De hogere kinderbijslag en het hogere kindgebonden budget kunnen dit verschil niet compenseren.

6. Paar met 2 jonge kinderen (3 en 5 jaar)

Het paar met twee jonge kinderen heeft op bijstandsniveau te maken met een tekort van 57 euro. Op 110 procent is er nog 13 euro tekort. Op 120 en 130 procent is er een positief saldo van respectievelijk 85 euro en 146 euro.

7. Paar met 2 oudere kinderen (14 en 16 jaar)

Het paar met twee oudere kinderen kan op geen van de onderzochte inkomensniveaus de maandbegroting rondkrijgen. Op bijstandsniveau er is een tekort van 275 euro. Op de hogere inkomensniveaus nemen de tekorten af, maar op 130 procent is er nog steeds een tekort van 63 euro.

Dit huishouden moet de kosten van twee volwassenen dragen en daar bovenop komen de kosten voor twee oudere kinderen. Al eerder is genoemd dat de kosten van oudere kinderen hoger zijn dan die van jonge kinderen en dat de hogere bijstandsnorm voor een paar veelal niet voldoende is om de kosten van twee volwassenen op te vangen. De combinatie van twee volwassenen en twee oudere kinderen kan tot (forse) tekorten op de begroting leiden.

Belangrijk om op te merken is dat we in de berekeningen geen zakgeld hebben meegenomen. Het zakgeld voor oudere kinderen bedraagt gemiddeld 22,50 euro per kind per maand. Ouders kunnen hiervoor kiezen maar kunnen ook stimuleren dat hun kind een bijbaantje gaat zoeken om zelf wat geld te verdienen.

8. Alleenstaande tot de AOW-leeftijd met een zorgvraag

De alleenstaande met een zorgvraag heeft op bijstandsniveau te maken een positief saldo van 12 euro. Dit loopt op naar 217 euro op 130 procent.

Deze saldi zijn hoger dan voor de alleenstaande zonder zorgkosten. Dit heeft in de eerste plaats te maken met de premie voor de zorgverzekering. We gaan bij huishoudens met een zorgvraag uit van het meest uitgebreide pakket: GarantVerzorgd 3. In dit pakket is het eigen risico herverzekerd en daarom zijn er geen kosten in de begroting opgenomen voor de reservering van het eigen risico. Bij huishoudens met een minder uitgebreid pakket doen we dit wel: we gaan ervan uit dat deze huishoudens voor het eigen risico moeten reserveren en nemen hiervoor 32 euro per maand in de begroting op. Een alleenstaande die gekozen heeft voor GarantVerzorgd 2 en die het volledig eigen risico gebruikt is hierdoor duurder uit dan een alleenstaande met GarantVerzorgd 3. Als het eigen risico niet aangesproken hoeft te worden, is de alleenstaande met het minder uitgebreide pakket juist goedkoper uit.

Daarnaast zien we dat veel van de zorguitgaven in de gemeente Enschede worden vergoed; dit kan vanuit de zorgverzekering, de bijzondere bijstand of via de WMO.

9. Alleenstaande vanaf de AOW-leeftijd met een zorgvraag

De alleenstaande oudere met een zorgvraag heeft niet met tekorten op de begroting te maken, vooral dankzij de hogere bijstandsuitkering vanaf de AOW-leeftijd en het gegeven dat de AOW-uitkering hoger is dan de bijstandsuitkering.

Bovendien speelt hier hetzelfde als bij de alleenstaande met zorgvraag onder de AOW-leeftijd: het profijt van de uitgebreidere zorgverzekering, de belastingteruggave en de mogelijke vergoedingen via de gemeente.

10. Zelfstandig wonende 18-jarige

Een zelfstandig wonende 18-jarige heeft te weinig financiële middelen om het basispakket plus de kosten voor sociale participatie te bekostigen.

Met alleen een bijstandsuitkering (plus de aanvulling vanuit de bijzondere bijstand) is er een tekort van 196 euro. Maar ook wanneer deze jongeren een fulltime baan heeft en daarmee het minimumjeugdloon verdient of wanneer hij studeert en studiefinanciering ontvangt is er een ruim tekort van respectievelijk 186 euro en 463 euro. In het laatste geval heeft de student nog de mogelijkheid om bij te lenen (dit kan tot een bedrag van maximaal 197,93 euro per maand) of om een bijbaantje te nemen.

4.2 Armoedeval

Voor elk huishoudtype zijn verschillende inkomensniveaus doorgerekend. Naast het minimuminkomen zijn inkomens op 110, 120 en 130 procent van het netto minimuminkomen gespecificeerd. Soms leidt een hoger inkomen tot een beperktere bestedingsmogelijkheid. Dit komt doordat landelijke en gemeentelijke inkomensondersteunende maatregelen, zoals huurtoeslag en kindregelingen, er niet op voorhand toe leiden dat een huishouden meer te besteden heeft bij een hoger inkomen.

Een armoedeval kan ontstaan door een stijging van het salaris, bijvoorbeeld als iemand meer uren gaat werken. Deze armoedeval wordt ook wel doorstroomval genoemd. Een andere situatie ontstaat wanneer huishoudens vanuit een uitkering uitstromen naar betaald werk. Deze armoedeval wordt ook wel de uitstroomval genoemd. Op dat moment nemen de kosten door werk toe en komen rechten op diverse inkomensondersteunende regelingen (gedeeltelijk) te vervallen.

In de gemeente Enschede zien we alleen een uitstroomval bij de alleenstaande ouder met jonge kinderen. De eigen bijdrage voor de kinderopvang plus de werkgerelateerde kosten zijn hoger dan het extra inkomen op 110 procent (vergeleken met de bijstandsnorm).

Individuele inkomens toeslag en armoedeval

Huishoudens tot de AOW-gerechtigde leeftijd, die langdurig van een laag inkomen moeten rondkomen, kunnen in aanmerking komen voor de individuele inkomens toeslag (IIT). In de gemeente Enschede geldt dit voor huishoudens die gedurende vijf jaar over een inkomen beschikken dat niet hoger is dan geldende bijstandsnorm.

In tabel 9 staan de saldi van de inkomsten min de uitgaven uitgewerkt waarbij ook rekening is gehouden met de IIT.

Tabel 9: Vrije bestedingsruimte per maand in euro's, inclusief IIT

Saldo inkomsten min uitgaven incl. IIT				
huishoudtype	100	110	120	130
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	-10	-6	97	212
02. paar zonder kinderen tot AOW-leeftijd	-68	-40	65	132
03. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd	158	187	325	430
04. alleenstaande met 2 jonge kinderen	252	224	256	359
05. alleenstaande met 2 oudere kinderen	21	16	95	215
06. paar met 2 jonge kinderen	-33	-13	85	146
07. paar met 2 oudere kinderen	-240	-231	-130	-63
08. alleenstaande tot AOW-leeftijd met zorgvraag	22	26	128	217
09. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd met zorg	212	212	287	312
10. zelfstandig wonende 18-jarige*	-196	-186	-463	

Als we tabel 8 en 9 met elkaar vergelijken, zien we dat het tekort bij alleenstaande ouders met twee oudere kinderen op bijstandsniveau omslaat naar een positief saldo, als er ook recht is op IIT: in plaats van een maandelijks tekort van 10 euro is er een positief saldo van 21 euro.

Tegelijkertijd zien we dat dit huishoudtype te maken krijgen met een uitstroomval op 110 procent. De bestedingsruimte op bijstandsniveau, verhoogd met de IIT, ligt hoger dan de bestedingsruimte op 110 procent van de norm.

Ook bij de andere huishoudtypen neemt de bestedingsruimte op 110 procent niet evenredig toe met het netto inkomen, hoewel dit niet resulteert in een uitstroomval.

De situatie waarin de bestedingsruimte niet of nauwelijks toeneemt, wordt niet alléén veroorzaakt door het wegvallen van de IIT. Ook zonder IIT neemt de bestedingsruimte tussen 100 en 110 procent bij de onderzochte huishoudens niet evenredig toe met het netto inkomen. Dit heeft twee belangrijke oorzaken:

- Werkgerelateerde kosten: Bij een inkomen boven bijstandsniveau gaan we ervan uit dat sprake is van werk en nemen we werkgerelateerde kosten mee in de begroting. Bij een inkomen op bijstandsniveau wordt in deze rapportage uitgegaan van een uitkering en worden er geen kosten opgenomen voor woon-werkverkeer.
- Het wegvallen van het recht op kwijtschelding van lokale lasten. Bij een inkomen op 110 procent hebben de meeste huishoudens geen recht meer op volledige kwijtschelding, waardoor de maandelijkse kosten hoger worden.

Overigens kan erover gediscussieerd worden in hoeverre er gesproken kan worden van een armoedeval als het saldo inclusief IIT vergeleken wordt met een hoger inkomensniveau waarin er geen recht op de IIT bestaat. De IIT is immers bedoeld voor huishoudens die langdurig op het minimum leven en zeer weinig kans hebben om hun inkomen te verhogen.

5 Extra berekeningen

5.1 Energietoeslag

Vanwege de sterk gestegen energieprijzen is verleden jaar voor huishoudens met een inkomen op of net boven het sociaal minimum een uitkering in het leven geroepen in de vorm van een eenmalige energietoeslag. Voor het verstrekken van deze energietoeslag wordt gebruik gemaakt van het instrument categoriale bijzondere bijstand. De gemeente kan aan inwoners (alleenstaanden en gezinnen) die aan de voorwaarden voldoen een energietoeslag toekennen, zonder te hoeven controleren of de energiekosten van die inwoners daadwerkelijk sterk gestegen zijn en of die inwoners over voldoende middelen (vermogen) beschikken om de energierekening te kunnen betalen.

De gemeente Enschede heeft in 2023 aan huishoudens met een inkomen tot en met 120 procent van de geldende bijstandsnorm een toeslag van 1.300 euro verstrekt. Zoals het er nu uitziet zal in 2024 geen energietoeslag worden uitgekeerd. Daarom is de toeslag niet meegerekend in de begrotingen.

Om zicht te geven op het effect van de energietoeslag in 2023 is in tabel 10 een overzicht gegeven van de bestedingsruimte van de onderzochte huishoudtypen inclusief energietoeslag. Hierbij is de totale toeslag omgerekend naar een vast maandbedrag.

Tabel 10: Vrije bestedingsruimte per maand in euro's, inclusief energietoeslag

<i>Saldo inkomsten min uitgaven</i>				
huishoudtype	100	110	120	130
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	88	102	205	212
02. paar zonder kinderen tot AOW-leeftijd	26	68	173	132
03. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd	266	295	433	430
04. alleenstaande met 2 jonge kinderen	340	332	364	359
05. alleenstaande met 2 oudere kinderen	98	124	203	215
06. paar met 2 jonge kinderen	51	95	193	146
07. paar met 2 oudere kinderen	-167	-123	-22	-63
08. alleenstaande tot AOW-leeftijd met zorgvraag	120	134	236	217
09. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd met zorg	320	320	395	312
10. zelfstandig wonende 18-jarige*	-88	-78	-355	

De energietoeslag heeft uiteraard een gunstig effect op de bestedingsruimte van huishoudens die hiervoor in aanmerking komen. De volgende huishoudens hebben, wanneer zij de energietoeslag ontvangen, niet langer te maken met een tekort op de maandbegroting:

- De alleenstaande tot de AOW-leeftijd met een inkomen op bijstandsniveau en op 110 procent van de geldende bijstandsnorm
- Het paar zonder kinderen tot de AOW-leeftijd met een inkomen op bijstandsniveau en op 110 procent van de geldende bijstandsnorm
- De alleenstaande met twee oudere kinderen op bijstandsniveau
- Het paar met twee jonge kinderen op bijstandsniveau en op 110 procent van de geldende bijstandsnorm

De tekorten bij het paar met oudere kinderen en bij de zelfstandig wonende 18-jarige blijven bestaan.

Daarnaast zien we als gevolg van de energietoeslag (of eigenlijk het wegvallen van het recht op de toeslag) bij bijna alle onderzochte huishoudens een armoedeval ontstaan op 130 procent van de toepasselijke bijstandsnorm. Alleen de alleenstaande onder de AOW-leeftijd en de alleenstaande met oudere kinderen gaan er op 130 procent op vooruit, hoewel de bestedingsruimte slechts toeneemt met respectievelijk 7 en 12 euro.

5.2 Resultaten bij 140 procent voor huishoudens met kinderen

De gemeente Enschede kent verschillende inkomensondersteunende maatregelen voor inwoners met een laag inkomen. De gemeente zet vooral breed in op de ondersteuning van kinderen. Veel kindregelingen kennen een inkomensgrens van 130 procent. Het wegvallen van het recht op deze kindregelingen kan leiden tot een armoedeval. Daarom is voor de huishoudtypen met kinderen gekeken wat er gebeurt bij een inkomensniveau van 140 procent. Een en ander is weergegeven in tabel 11.

Tabel 11: Vrije bestedingsruimte per maand in euro's tot 140 procent bij huishoudens met kinderen

<i>Saldo inkomsten min uitgaven</i>					
huishoudtype	100	110	120	130	140
04. alleenstaande met 2 jonge kinderen	232	224	256	359	473
05. alleenstaande met 2 oudere kinderen	-10	16	95	215	227
06. paar met 2 jonge kinderen	-57	-13	85	146	199
07. paar met 2 oudere kinderen	-275	-231	-130	-63	-108

Uit de tabel valt af te lezen dat bij het paar met twee oudere kinderen een armoedeval zichtbaar wordt op 140 procent van de geldende bijstandsnorm. Bij de overige huishoudtypen met kinderen is dit niet het geval, hoewel de bestedingsruimte niet altijd evenredig toeneemt met het netto inkomen.

Dat juist het paar met oudere kinderen te maken krijgt met een armoedeval heeft twee redenen. In de eerste plaats is de gemeentelijke ondersteuning voor oudere kinderen hoger dan voor jonge kinderen. Daarnaast hebben paren niet alleen te maken met het wegvallen van gemeentelijke ondersteuning, maar worden ook enkele landelijke toeslagen (zorgtoeslag en huurtoeslag) afgebouwd. Deze afbouw begint al op 120 procent en zet verder door op de hogere inkomensniveaus. Bij alleenstaande ouders zijn de landelijke toeslagen op 140 procent nog even hoog als op bijstandsniveau.

5.3 Resultaten bij een huur van 575 euro

In dit rapport wordt gerekend met een gemiddelde huur van 647 euro voor alleenstaanden en 694 euro voor meerpersoonshuishoudens. Per 1 juli 2023 krijgen huurders waarvan het inkomen niet hoger is dan 120 procent van het sociale minimum en die in een corporatiewoning wonen een huurverlaging naar 575 euro per maand. Voor huurcontracten die na 1 maart 2023 zijn ingegaan, kan geen huurverlaging worden aangevraagd.

In tabel 12 wordt weergegeven wat deze lagere huur betekent voor de bestedingsruimte van huishoudens die voor deze huurverlaging in aanmerking komen. (Op 130 procent is uitgegaan van de huur van 647/694 euro, omdat dan geen huurverlaging mogelijk is en voor de 18-jarige rekende we al met een lagere huur van 450 euro dus dit huishouden is niet in onderstaande tabel opgenomen.)

Tabel 12: Vrije bestedingsruimte per maand in euro's bij een huur van 575 euro

Saldo inkomsten min uitgaven				
huishoudtype	100	110	120	130
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	5	4	122	212
02. paar zonder kinderen tot AOW-leeftijd	-57	-15	90	132
03. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd	163	212	351	430
04. alleenstaande met 2 jonge kinderen	274	266	281	359
05. alleenstaande met 2 oudere kinderen	31	20	136	215
06. paar met 2 jonge kinderen	-15	27	127	146
07. paar met 2 oudere kinderen	-233	-191	-88	-63
08. alleenstaande tot AOW-leeftijd met zorgvraag	37	36	153	217
09. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd met zorg	209	233	313	312

Een lagere huur betekent vanzelfsprekend een hogere bestedingsruimte, maar door de huurtoeslag neemt deze bestedingsruimte niet evenredig toe. Met andere woorden, een huur die 72 euro per maand lager is (575 euro in plaats van 647 euro), leidt er niet automatisch toe dat de bestedingsruimte met 72 euro per maand toeneemt.

Dit is in de eerste plaats het gevolg van de systematiek van de huurtoeslag. De basishuur is dat deel van de huur dat iemand geacht wordt zelf te kunnen betalen. In 2023 bedraagt de basishuur 225,54 euro per maand.⁴ De huur boven dit bedrag wordt vergoed door de huurtoeslag. Echter, vanaf de kwaliteitskortingsgrens (452,20 euro) wordt nog maar 65 procent door de huurtoeslag gecompenseerd.

Concreet betekent dit voor de alleenstaande onder de AOW-leeftijd een verschil in bestedingsruimte van 25 euro: bij een huur van 647 euro bedraagt de huurtoeslag 353 euro (dus 294 euro zelf te betalen), bij een huur van 575 euro is de huurtoeslag 306 euro (en moet 269 zelf betaald worden).

⁴ Voor AOW-gerechtigden verschilt de basishuur per huishoudtype: 223,72 euro voor eenpersoonshuishoudens en 221,91 euro voor meerpersoonshuishoudens

Voor sommige huishoudtypen is het verschil nog kleiner, bijvoorbeeld bij het paar zonder kinderen vanaf de AOW-leeftijd. Voor dit huishouden leidt een verlaging van de huur naar 575 euro tot een verschil in bestedingsruimte van 5 euro.

Dat heeft te maken met de kwijtschelding van lokale lasten. Bij de berekening van de kwijtschelding wordt gecorrigeerd voor de kosten aan huur. Hoe hoger de huur, hoe lager de betalingscapaciteit. Het oudere paar heeft bij een huur van 647 euro een betalingscapaciteit van 45 euro (de rest wordt kwijtgescholden), bij een huur van 575 euro is er een betalingscapaciteit van 65 euro.⁵

Voor huishoudens onder de AOW-leeftijd is soms nog gedeeltelijke kwijtschelding mogelijk op 110 procent van de norm. Bij een lagere huur vervalt dit soms of is de betalingscapaciteit hoger. Daarom zien we bij een lagere huur vaker een armoedeval op 110 procent dan bij een hogere huur.

Zoals uit tabel 12 blijkt, neemt de bestedingsruimte voor alle onderzochte huishoudens bij een lagere huur toe. Bij de alleenstaande tot de AOW-leeftijd en bij de alleenstaande met oudere kinderen verdwijnen de tekorten. Het paar met twee jonge kinderen heeft nog wel een tekort op bijstandsniveau, maar niet meer op 110 procent van deze norm. Bij het paar met oudere kinderen blijven de tekorten op alle onderzochte inkomensniveaus bestaan.

5.4 Resultaten zonder gemeentelijke tegemoetkomingen

In deze rapportage hebben we alle gemeentelijke voorzieningen voor zover mogelijk verwerkt in de begrotingen, zodat duidelijk wordt wat de bestedingsruimte is van de diverse huishoudtypen wanneer zij van al deze voorzieningen gebruik maken.

In onderstaande tabel wordt de bestedingsruimte weergegeven wanneer van geen van deze voorzieningen gebruik wordt gemaakt. De landelijke toeslagen (huurtoeslag, zorgtoeslag en de kindgebonden toeslagen) zijn wel in de berekeningen meegenomen. De huishoudens met een zorgvraag zijn niet in de tabel opgenomen, omdat hier niet eenduidig kan worden vastgesteld wat onder gemeentelijke vergoedingen valt (denk bijvoorbeeld aan de voorzieningen vanuit de collectieve zorgverzekering).

Ter vergelijking zijn in de laatste vier kolommen de oorspronkelijke resultaten weergegeven, waarin alle gemeentelijke voorzieningen wel zijn meegenomen (zie ook tabel 8 uit dit rapport).

⁵ Dat het paar vanaf de AOW-leeftijd geen volledige kwijtschelding krijgt, heeft te maken met de hogere AOW-norm, ten opzicht van de bijstand. Gemeenten hebben de mogelijkheid om voor AOW'ers uit te gaan van de netto AOW in plaats van de bijstandsbedragen voor AOW-gerechtigden, maar daar wordt in de gemeente Enschede geen gebruik van gemaakt.

Tabel 13: Vrije bestedingsruimte per maand in euro's zonder en met gemeentelijke voorzieningen

Huishoudtype	Exclusief gemeentelijke regelingen				Inclusief gemeentelijke regelingen			
	100	110	120	130	100	110	120	130
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	-81	-27	95	212	-20	-6	97	212
02. paar zonder kinderen tot AOW-leeftijd	-155	-48	61	131	-82	-40	65	132
03. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd	130	179	321	429	158	187	325	430
04. alleenstaande met 2 jonge kinderen	2	144	230	352	232	224	256	359
05. alleenstaande met 2 oudere kinderen	-192	-138	-16	106	-10	16	95	215
06. paar met 2 jonge kinderen	-288	-181	-72	-2	-57	-13	85	146
07. paar met 2 oudere kinderen	-458	-351	-242	-172	-275	-231	-130	-63
10. zelfstandig wonende 18-jarige	-930	-264	-551		-196	-186	-463	

Zonder gemeentelijke regelingen is de bestedingsruimte bij alle huishoudtypen uiteraard lager. Hoe hoger het inkomensniveau, hoe kleiner het verschil tussen exclusief en inclusief gemeentelijke regelingen.

Verder valt op dat de huishoudens die met tekorten te maken hebben, óók inclusief gemeentelijk regelingen vaak nog een tekort hebben, hoewel dit tekort dan wel lager is. De alleenstaande met oudere kinderen heeft inclusief gemeentelijke regelingen niet langer een tekort op 110 en 120 procent. Het paar met jonge kinderen heeft inclusief gemeentelijke regelingen op 120 en 130 procent geen tekort meer.

In bijlage 3 zijn de volledige begrotingen van de huishoudens opgenomen, exclusief gemeentelijke voorzieningen.

6 Conclusies en aanbevelingen

Dit hoofdstuk beschrijft, naar aanleiding van de resultaten in de vorige hoofdstukken, de conclusies. Daarnaast worden er verschillende adviezen gegeven voor de aanpassing van regelingen in het kader van minimabeleid van de gemeente Enschede.

6.1 Bestedingsruimte en armoedeval

In de gemeente Enschede kunnen zes van de tien onderzochte huishoudens de maandbegroting niet rond krijgen.

Wanneer huishoudens met hogere kosten te maken hebben dan waar we in dit onderzoek rekening mee hebben gehouden, zullen meer tekorten ontstaan. Bijvoorbeeld huishoudens met een combinatie van een hogere huur en een onzuinige woning. Zij worden extra geraakt door de hoge energieprijzen terwijl de compensatie voor hen niet veel hoger is dan voor huishoudens met een energiezuinige woning.

Daarnaast blijft er grote onzekerheid over het verloop van alle prijzen dit en komend jaar. Weten waar je financieel aan toe bent, is nodig om te kunnen begroten en uit te kunnen rekenen hoeveel budget er is voor andere uitgavenposten. Hogere inkomens hebben meer ruimte in hun begroting om te kunnen schuiven met uitgavenposten en hebben vaker een buffer om op terug te vallen. Iets wat huishoudens met een laag inkomen meestal niet hebben.

Welke huishoudens hebben het moeilijk?

Alleenstaanden (zonder kinderen) en paren (zowel met als zonder kinderen) onder de AOW-leeftijd kunnen de maandbegroting niet rond krijgen bij een inkomen tot en met 110 procent van de geldende bijstandsnorm. Paren met oudere kinderen kunnen dit zelfs niet op 130 procent van deze norm. Daarnaast hebben alleenstaande ouders met twee oudere kinderen een maandelijks tekort bij een inkomen op bijstandsniveau (dit tekort verdwijnt als de alleenstaande ouder in aanmerking komt voor IIT). Ook zelfstandig wonende 18-jarigen kunnen niet rondkomen.

De tekorten worden voor een groot deel veroorzaakt door de sterk gestegen prijzen van met name energie en voeding. In 2023 heeft de gemeente Enschede een energietoeslag van 1.300 euro verstrekt aan huishoudens met een inkomen tot en met 120 procent van de geldende bijstandsnorm.

Als deze energietoeslag in de begrotingen wordt meegenomen, verdwijnen veel tekorten. Alleen bij het paar met oudere kinderen blijven op alle onderzochte inkomensniveau tekorten zichtbaar.

De belangrijkste oorzaak van deze tekorten ligt in het feit dat paren de kosten voor twee volwassenen moeten dragen. Ter vergelijking, een eenoudergezin ontvangt 70 procent van de norm voor een paar plus de alleenstaande ouderkop vanuit het kindgebonden budget, wat samen neerkomt op ongeveer 90 procent van de norm. De extra inkomsten voor paren (van ongeveer 10 procent) ten opzichte van het eenoudergezin wegen vaak niet op tegen de kosten voor een extra volwassene aan bijvoorbeeld voeding, kleding en de zorgverzekering.

Daarnaast drukken met name oudere kinderen sterk op de begroting. Deze kosten worden niet volledig gecompenseerd door (leeftijdsafhankelijke) kindgebonden toeslagen.

Ook zien we dat jongvolwassenen (18-jarigen) niet in staat zijn om zelfstandig te wonen zonder maandelijks te kort te komen, of ze nu een bijstandsuitkering ontvangen, studeren, of werken en daarmee het minimumloon verdienen. Dit geldt ook als zij in aanmerking komen voor energietoeslag.

In de gemeente Enschede wordt de jongerennorm aangevuld tot de reguliere norm of tot het netto minimumjeugdloon (exclusief vakantietoeslag). Door deze gemeentelijke aanvulling valt het tekort van de zelfstandig wonende 18-jarige met een bijstandsuitkering aanzienlijk lager uit dan wanneer alleen de landelijke norm zou worden toegepast.

Armoedeval

Van een armoedeval is sprake als er op een bepaald inkomensniveau minder bestedingsruimte is dan op het voorliggende, lagere inkomensniveau.

In de gemeente Enschede zien we alleen een armoedeval bij de alleenstaande ouder met jonge kinderen. De eigen bijdrage voor de kinderopvang plus de werkgerelateerde kosten zijn hoger dan het extra inkomen op 110 procent (vergeleken met de bijstandsnorm).

Als ook een inkomensniveau van 140 procent in de analyse wordt meegenomen, zien we dat ook paren met oudere kinderen met een armoedeval te maken krijgen. Het wegvallen van gemeentelijke regelingen plus de afbouw van landelijke toeslagen zijn hier de oorzaak van.

6.2 Aannames en aanbevelingen

De berekening van de bestedingsruimte van de voorbeeldhuishoudens in dit onderzoek is gebaseerd op een drietal voorwaarden.

1. Men moet zeer goed met geld kunnen omgaan;
2. Men moet alle inkomensondersteuning aanvragen waar men recht op heeft;
3. Men moet niet of zeer beperkt te maken hebben met persoonlijk onvermijdbare uitgaven. Dit geldt voor bijvoorbeeld huishoudens met een hogere huur dan hier opgenomen, en voor mensen met een noodgedwongen hogere energierekening, bijvoorbeeld omdat er sprake is van een slecht geïsoleerde woning.

De conclusies van dit rapport moeten met die voorwaarden in het achterhoofd geïnterpreteerd worden. Kijkend naar de voorwaarden kan gesteld worden dat er heel veel verwacht wordt van huishoudens met een laag inkomen. Het gaat dus eigenlijk om de meest ideale situatie. De daadwerkelijke situatie van huishoudens kan hiervan afwijken. Om hoeveel huishoudens het gaat en in welke mate is niet bekend, hierover zijn geen gemiddelden gepubliceerd. Het Nibud adviseert de gemeente Enschede om actief de betreffende huishoudens te (blijven) helpen aan deze voorwaarden te kunnen voldoen.

Om het voor huishoudens makkelijker te maken om aan de drie voorwaarden van dit onderzoek te kunnen voldoen volgen hieronder een aantal aanbevelingen.

Stimuleer goed financieel beheer

Om rond te kunnen komen van een minimuminkomen is een goed financieel beheer van het huishouden noodzakelijk. Men reserveert om zo nodig grote uitgaven te kunnen doen voor de vervanging van de inboedel. We gaan ervan uit dat het huishouden niet leent, zodat er niet nog extra kosten van rente en aflossing bijkomen. Veel huishoudens die van een minimum inkomen moeten rondkomen, voeren een goed financieel beheer, maar een deel ook niet. Voor deze huishoudens is het aan te bevelen cursussen of begeleiding te organiseren. Het Nibud, en ook andere (lokale) organisaties, hebben hiervoor een uitgebreid aanbod.

Verminder niet-gebruik regelingen

In deze rapportage wordt ervan uitgegaan dat alle regelingen waarop men recht heeft ook worden aangevraagd! Uit diverse onderzoeken⁶ blijkt echter dat dit niet altijd gebeurt en dat er een behoorlijke mate van niet-gebruik is. Voor de groep die niet alle regelingen gebruikt waarop recht is, geldt dat de bestedingsruimte in deze rapportage lager is. Het Nibud adviseert dan ook in het beleid sterk de nadruk te leggen op het verminderen van niet-gebruik. Bijvoorbeeld door gerichte communicatie te stimuleren met hulp van verschillende lokale organisaties, waaronder die in de gezondheidszorg. En zorg voor eenvoudige procedures met betrekking tot toekenning, bijvoorbeeld door aanvragen te combineren.

Het niet-gebruik is vooral groot onder werkenden. Dat versterkt de armoedeval. In de handreiking *Het beter bereiken van werkende armen* (Platform31, 2022)⁷ staan suggesties om het niet-gebruik van voorzieningen door werkenden tegen te gaan.

Help energielasten verlagen

Wonen in een huis met een slecht energielabel veroorzaakt persoonlijk onvermijdbare uitgaven.

De afgelopen periode zijn de energielasten sterk gestegen. Het kabinet heeft de gevolgen voor huishoudens gedempt met het prijsplafond op de energietarieven. Voor huishoudens met een laag inkomen is de energietoeslag in het leven geroepen. Het Nibud adviseert de gemeente om ten minste aan te sluiten bij de door het ministerie van SZW en VNG opgestelde richtlijn met betrekking tot de doelgroep en het uit te keren bedrag.⁸

Het Nibud adviseert ook om voor huishoudens met een hoger inkomen, die vanwege de hoge energieprijzen moeite hebben met rondkomen, de mogelijkheid van bijzondere

⁶ Nationale Ombudsman: Met te weinig genoeg nemen (2022). Waaruit bijvoorbeeld blijkt dat ouderen oververtegenwoordigd zijn in de groep niet-gebruikers.

SCP: Voorzieningen in 3D (2021). Waaruit bijvoorbeeld blijkt dat een grote potentiële gebruikers moeilijk zichtbaar is te krijgen en dat deze groep groter wordt.

CPB: Gebruik (en niet-gebruik) van toeslagen in Nederland (2019). Waaruit bijvoorbeeld blijkt dat 15 procent van de rechthebbenden het kindgebondenbudget niet aanvraagt.

Nibud: Geldzaken in de praktijk (2019). Waaruit bijvoorbeeld blijkt dat een kwart van de Nederlandse huishoudens niet weet of ze recht hebben op toeslagen.

SEO: Niet-gebruik inkomensondersteunende maatregelen (2011). Waarin bijvoorbeeld het verschil in niet-gebruik van landelijke regelingen en gemeentelijke regelingen duidelijk wordt.

⁷ Het beter bereiken van werkende armen, Platform31 dec. 2022 <https://www.platform31.nl/articles/het-beter-bereiken-van-werkende-armen>.

⁸ Zie voor de handreiking: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/03/29/bijlage-3-handreiking-energietoeslag-stimulanz-15-maart-2022>

bijstand open te houden. Hetzelfde geldt voor huishoudens met een bovengemiddeld hoog energieverbruik, bijvoorbeeld als gevolg van een medische aandoening of een energie-onzuinige woning. Ook voor deze huishoudens is een (extra) tegemoetkoming vanuit de gemeente zeer wenselijk

Ten aanzien van energieverbruik en isolatie, blijkt uit onderzoek dat juist minima vaak in minder goed geïsoleerde woningen wonen en daardoor een hoger dan gemiddeld verbruik hebben. De energielasten zullen een groter deel van de woonlasten, en daarmee ook van de totale begroting, gaan innemen. De toekomstige energietransitie zal ook de nodige kosten met zich meebrengen. Daarbij is het voor bewoners van een huurwoning niet duidelijk of de woningbouwcorporaties dit gaan doorberekenen aan hun huurders. Het Nibud adviseert de gemeente om hierin samen op te trekken met de verhuurders en ook samen middelen in te zetten om de energieverbetering van woningen door te voeren. Huishoudens met een laag inkomen kunnen mogelijk hulp van energieadviseurs of gratis en goedkope energieboxen aangeboden krijgen. Producten zoals ledlampen en isolatiefolies, waarvan de aanschafkosten voor deze doelgroep vaak te hoog zijn maar met een snelle terugverdientijd hebben, zijn dan het meest effectief.

Breng duidelijk de voordelen van de collectieve zorgverzekering onder de aandacht

De gemeente Enschede biedt inwoners met een laag inkomen een collectieve zorgverzekering aan. Het gaat om de basisverzekering plus een aanvullend pakket waarin ook de tandartskosten worden meegenomen.

Deelnemers zijn met deze verzekering uitgebreider verzekerd dan huishoudens met een gemiddelde verzekering. Door deze uitgebreide verzekering zal het beroep op de bijzondere bijstand lager zijn, wat gunstig uitpakt voor de (uitvoerings)kosten van de gemeente. Ook deelnemers aan de collectieve verzekering zijn beter af: zij krijgen een uitgebreid pakket aan medische kosten vergoed.

Het Nibud adviseert de collectieve zorgverzekering actief te promoten zodat iedereen die er recht op heeft van dit dekkingsvoordeel gebruik kan maken.

Zie er op toe dat deelnemers aan de collectieve zorgverzekering het 'juiste' pakket kiezen

Steeds vaker ontvangen belangengroeperingen signalen dat huishoudens zorg mijden, zodat zij hun eigen risico niet hoeven aan te spreken. Dit is een onwenselijke situatie. Het is daarom positief dat de gemeente Enschede een pakket aanbiedt waarin het eigen risico is meeverzekerd. Daarnaast biedt de gemeente minder uitgebreide pakketten aan zonder herverzekering van het eigen risico.

Voor deelnemers aan de collectieve zorgverzekering, die het eigen risico opmaken, is het meest uitgebreide pakket de goedkoopste optie. Echter, een verzekerde die verwacht weinig zorgkosten te hebben en die daarom kiest voor een pakket zonder herverzekering van het eigen risico, maar die onvoorzien toch het volledig eigen risico moet aanspreken, is onderaan de streep duurder uit: het pakket GarantVerzorgd 2 zonder herverzekering van het eigen risico is weliswaar 26,09 euro per maand goedkoper dan het pakket inclusief herverzekering van het eigen risico (GarantVerzorgd 3), maar de bekostiging van het volledig eigen risico komt neer op 32 euro per maand (385 euro op jaarbasis).

Het Nibud adviseert de gemeente om dit duidelijk naar de doelgroep te communiceren, aangezien veel inwoners in de minimadoelgroep een onverwachte tegenvaller als de (volledige) eigen bijdrage niet kunnen dragen. Het beschikbaar stellen van duidelijke

informatie over de gemeentepolis kan inwoners helpen een voor hun zo'n goed mogelijke keuze te maken.

Bovendien stimuleert de gemeente Enschede inwoners om een uitgebreider pakket te kiezen, door een hogere gemeentelijke bijdrage op de zwaarste pakketvorm (inclusief vergoeding eigen risico) te verstrekken. Het Nibud adviseert om dit in stand te houden.

Overweeg een ongedeeld budget voor de kosten van kinderen

De gemeente Enschede zet sterk in op vergoeding van kosten van kinderen. Via de gemeente of via particuliere fondsen kunnen diverse kosten vergoed worden.

De vergoedingen zijn relatief hoog: via het Jeugdfonds Sport en Cultuur kan maximaal 250 euro per kind per jaar voor sport vergoed worden en voor cultuur wordt een bedrag tot maximaal 475 euro per kind per jaar vergoed. Daarnaast vergoedt de Stichting Leergeld diverse schoolgerelateerde kosten, is er een vergoeding voor maandverband en tampons en kinderen die jarig zijn kunnen een Jarige Job verjaardagsdoos ontvangen.

In de begrotingen zijn niet al deze vergoedingen maximaal doorberekend. Zo gaan we uit van het lidmaatschap van één club of vereniging. De kosten hiervan (11 euro voor kinderen tot 8 jaar en 15 euro voor oudere kinderen, zie ook bijlage 1) zijn uit de post "sociale participatie" gehaald, omdat deze vergoed worden door het Jeugdfonds Sport en Cultuur.

Ook de vergoedingen voor onderwijs liggen vaak hoger dan de kosten die hiervoor in de begrotingen zijn opgenomen.

Daar staat tegenover dat we bij het paar met oudere kinderen een tekort zien op alle onderzochte inkomensniveaus. Als de bovengenoemde vergoedingen meer naar eigen inzicht besteed (zouden) kunnen worden, zou er bij het paar met oudere kinderen op bijstandsniveau wellicht geen sprake meer hoeven zijn van een tekort.

Om huishoudens wat flexibeler te maken, adviseert het Nibud de gemeente om te werken met een ongedeeld budget voor schoolkosten, kosten voor maatschappelijke participatie, vervoer en kleding. In een dergelijke situatie zijn huishoudens vrij in de keuze in welke mate zij de tegemoetkoming willen besteden aan schoolkosten en in welke mate aan sport- en culturele activiteiten.

Behalve dat een ongedeeld budget de bestedingsvrijheid vergroot, kan dit ook het niet-gebruik tegengaan. Te veel verschillende losse regelingen kan het voor inwoners onoverzichtelijk maken, met als ongewenst effect dat een groep huishoudens onterecht geen gebruik maakt van de mogelijkheden die er zijn. Zeker het paar met twee oudere kinderen heeft de vergoedingen vanuit de kindregelingen nodig om de maandbegroting rond te krijgen: maak deze zo toegankelijk mogelijk. Het paar met oudere kinderen is kwetsbaar en gebaat bij een ruime ondersteuning voor kinderen op de middelbare school.

Onderzoek de mogelijkheid om sociale participatie voor volwassenen te vergoeden

Zoals hierboven aangegeven, zet de gemeente Enschede sterk in op de ondersteuning van kinderen: vanuit het Kindpakket zijn diverse vergoedingen mogelijk, onder andere voor schoolgerelateerde kosten, het lidmaatschap van een (sport)vereniging, sportbenodigdheden en voor muziek of culturele vorming. Dit is een extra stimulans om kinderen deel te laten nemen aan sportieve en culturele activiteiten. Ook voor 18- tot 23-jarigen is een bijdrage mogelijk voor sport en cultuur.

Het Nibud beoordeelt dit als zeer positief.

Voor volwassenen (boven de 23 jaar) kent de gemeente Enschede geen tegemoetkoming voor sportieve of culturele activiteiten. Echter, ook voor volwassenen is sociale participatie belangrijk. Sociale uitsluiting kan zo worden tegengegaan, wat de kansen op de arbeidsmarkt zou kunnen vergroten. Financiële ondersteuning voor volwassenen kan hier een positieve rol spelen.

Daarom adviseert het Nibud om ook aan inwoners vanaf 23 jaar een vergoeding voor sociale participatie te verstrekken. Alleenstaanden en paren hebben tot en met een inkomen van 110 procent van de geldende norm te weinig bestedingsruimte en bij paren met oudere kinderen is dit zelfs zo bij een inkomen van 130 procent.

Wanneer de gemeente Enschede voor volwassenen met een inkomen tot en met 110 procent bijvoorbeeld het lidmaatschap van een (sport)vereniging zou vergoeden, dan zou dit bovenstaande huishoudens meer ruimte geven bij het opvangen van (onverwachte) uitgaven.

In dit onderzoek gaan we uit van een contributie van 20 euro per maand voor volwassenen (zie bijlage 1, uitgaven aan sociale participatie). Dit lost bij de meeste huishoudtypen het tekort op 110 procent op, op bijstandsniveau blijven tekorten bestaan. Voor paren met oudere kinderen zijn meer maatregelen nodig om alle tekorten op te lossen.

Stimuleer paren met oudere kinderen bij het verhogen van hun inkomen

Paren met oudere kinderen kunnen, ondanks de gemeentelijke ondersteuning, op alle onderzochte inkomensniveaus de maanbegroting niet rond krijgen, als zij de uitgaven uit het basispakket inclusief de uitgaven voor sociale participatie willen bekostigen.

Het Nibud adviseert de ondersteuning voor deze doelgroep voort te zetten en het bestaan van inkomensondersteunende regelingen voor gezinnen met (oudere) kinderen actief onder de aandacht te brengen.

Ook verstrekkingen vanuit de individuele bijzondere bijstand (niet in dit onderzoek meegenomen) kunnen dergelijke gezinnen helpen om hun tekorten beperken. In dit laatste geval kunnen alleen noodzakelijke bijzondere kosten vergoed worden, maar het is zeker de moeite waard om ook dit extra onder de aandacht te brengen.

Dat paren (en met name paren met oudere kinderen) met tekorten te maken hebben, ziet het Nibud ook bij andere gemeenten en het blijkt ook uit onze landelijke koopkrachtberekeningen. Inzetten op de begeleiding naar werk van tenminste één van beide partners lijkt de eerste stap op weg uit de armoede. Bovendien blijkt een klein baantje van de andere partner veel meer op te leveren dan alleen het maandelijks bruto inkomen: fiscaal houdt een stel meer over als beide partners parttime werken dan als één persoon fulltime werkt.⁹

Laat (meer) werken lonend zijn

Een uitstroomval ontstaat als een huishouden op een bepaald inkomensniveau minder overhoudt dan op bijstandsniveau. In de gemeente Enschede doet zich alleen bij de alleenstaande met jonge kinderen een uitstroomval voor.

Bij de overige huishoudtypen zien we dat de bestedingsruimte op 110 procent vaak niet evenredig toeneemt met het inkomen.

⁹ Zie hiervoor de WerkZorgberekenaar: <https://www.nibud.nl/beroepsmatig/werkzorgberekenaar-helpt-keuze-meer-minder-werken/>

Naast het wegvallen van de IIT, spelen ook werkgerelateerde kosten hierbij een rol. Bij een inkomen boven het minimum wordt er in deze rapportage van uitgegaan dat er sprake is van een (parttime) baan die extra (vervoers)kosten met zich meebrengt. Deze kosten zijn in de begrotingen boven bijstandsniveau opgenomen. Het gaat om een gemiddeld bedrag. In de praktijk kunnen deze kosten hoger liggen of juist lager, bijvoorbeeld als deze kosten door de werkgever vergoed worden of als er geen reiskosten zijn omdat het werk op loop- of fietsafstand gesitueerd is.

Het Nibud adviseert per situatie te bekijken of werkgerelateerde kosten tot financiële problemen kunnen leiden en zo nodig een vergoeding te verstrekken.

Bijlage 1 | Verantwoording uitgaven

Nibud gebruikt diverse bronnen voor de referentiecijfers. Hieronder volgt een korte verantwoording van keuzes en bronnen van de pakketten die leiden tot de begrotingsposten. De bedragen in de posten zijn de bedragen voor januari 2023.

De inhoud van de uitgavenpakketten worden in overleg met andere organisaties regelmatig aangepast. De prijzen van de pakketten worden elk jaar herijkt en aangepast.

Huur

Voor een- en twee-persoonshuishoudens is gerekend met een huur van 647 euro. Voor meerpersoonshuishoudens bedraagt de huur 694 euro. In aparte tabel is gerekend met een huur van 575 euro, aangezien per 1 juli 2023 een huurverlaging is aangeboden aan huurders waarvan het inkomen niet hoger is dan 120 procent van het sociale minimum en die in een corporatiewoning wonen. Alle genoemde bedragen zijn inclusief servicekosten. Voor het berekenen van de huurtoeslag is uitgegaan van de deze huurprijzen.

Energie

Dit is de prijs van gemiddeld verbruik naar huishoudtype met een opslag van 10 procent voor huishoudens vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd en voor de huishoudens met een zorgvraag. Voor het verbruik onder het prijsplafond gaat het Nibud uit van de vastgestelde prijs conform het prijsplafond, boven het prijsplafond gaat het Nibud uit van een inschatting van de prijzen voor heel 2023 door het CPB.

Lokale lasten

Dit zijn de gemeentelijke- en waterschapsheffingen verminderd met de eventuele kwijtschelding.

Telefoon, televisie en internet

Deze bedragen zijn gebaseerd op het bellen met een mobiele telefoon met een sim-only abonnement voor 100 tot 150 belminuten per maand met een databundel tot maximaal 2 GB, een basisabonnement voor internet en een basis digitaal televisie abonnement. We gaan er van uit dat iedereen in het huishouden van 12 jaar en ouder een eigen mobiele telefoon heeft.

Zorgverzekeringen

Dit betreft de nominale premie van de basis- en aanvullende verzekering inclusief een tandartsverzekering. Voor huishoudens die voldoen aan de voorwaarden zijn de tarieven voor de collectieve basisverzekering en de aanvullende verzekering (incl. tand) gehanteerd.

Overige verzekeringen

Dit betreft een aansprakelijkheidsverzekering, een inboedelverzekering en voor volwassenen in huishoudens onder de pensioengerechtigde leeftijd een uitvaartverzekering.

Onderwijs

Deze bedragen zijn gebaseerd op onderzoek van SEO, zoals gepubliceerd in de Schoolkostenmonitor. Het betreffen onder andere de vrijwillige schoolbijdrage, leermiddelen en gereedschappen, ICT-benodigdheden en kosten voor extra schoolactiviteiten.

Kinderopvang/peuteropvang

Dit zijn de kosten inclusief de landelijke vergoeding die wordt gegeven. Bij de alleenstaande huishoudens met jonge kinderen bij een inkomen boven de bijstand gaan we uit van 20 uur werk (bij 110 procent inkomen) of 30 uur werk (hoger dan 110 procent).

Voor een alleenstaande ouder met jonge kinderen op bijstandsniveau en voor een paar met jonge kinderen bij alle inkomens gaan we ervan uit dat er gemaakt van de peuteropvang.

Vervoerskosten

Voor ieder lid van het huishouden zijn dit de kosten van een fiets en de kosten voor stads- en streekvervoer met de bus. Hierbij is uitgegaan van een beperkte hoeveelheid vervoer per maand. Voor huishoudens met zorgkosten zijn de kosten van een fiets niet meegerekend.

Uitgaven in verband met het verkrijgen of behouden van werk

We houden rekening met kosten in verband met werkgerelateerde kosten (vervoer, representatieve kleding). Hiervoor houden we een vast bedrag aan.

Kleding en schoenen

Deze bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor kleding. Het gaat hierbij net als bij alle andere uitgavenposten om een goedkoop pakket met nieuwe artikelen. De bedragen zijn gebaseerd op de prijzen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Inboedel en onderhoud

Bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor inventaris en onderhoud. Dit betreft o.a. de stoffering, keukeninventaris en huishoudelijk apparaat.

Zelfzorgmiddelen

In het basispakket zitten kosten die elk huishouden heeft. De kosten betreffen de huisapotheek met pleisters, aspirines e.d. plus het bedrag dat een huishouden maximaal kwijt kan zijn aan het eigen risico van de zorgverzekering.

Eigen risico

Dit bedrag is gebaseerd op 385 euro, waarbij we ervan uitgaan dat het gehele bedrag gereserveerd moet worden.

Voeding

De bedragen zijn gebaseerd op de aanbevolen hoeveelheden voor een gezonde voeding van het Voedingscentrum en de prijzen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Was- en schoonmaakmiddelen

Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Persoonlijke verzorging

Uitgegaan is van een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Diversen

Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon voor diverse uitgaven.

Pakket voor sociale participatie

Als voorbeeld heeft het Nibud in samenwerking met het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) een pakket aan uitgaven voor sociale participatie opgesteld. De uitgavenposten waar rekening mee is gehouden staat hieronder weergegeven evenals de richtbedragen voor deze uitgavenposten. Het gaat hierbij om een voorbeeld van een invulling van activiteiten. Bij vakanties/uitgaan kan ook gedacht worden aan andere activiteiten zoals het bezoeken van een museum of zwembad.

Uitgaven aan sociale participatie, bedrag per maand

	€
Contributies en abonnementen	
per kind 4 tot 8 jaar	11,00
per kind 8 tot 16 jaar	15,00
Per persoon vanaf 16 jaar	20,00
per huishouden	2,50
Bezoek ontvangen	
per persoon	10,75
per huishouden	14,30
Op bezoek gaan	
per persoon	6,75
Vakantie/uitgaan	
per persoon	19,00
per huishouden	25,50
Vervoer	
per kind 4 tot 12 jaar	12,00
per persoon tussen 12 en 65 jaar	18,15
per persoon vanaf 65 jaar	12,00

Bron: Hoff et al, SCP/Nibud, 2009, berekeningen Nibud, 2023

Bijlage 2 | Begrotingen

In de volgende tabellen zijn de maandbegrotingen van de verschillende voorbeeldhuishoudens opgenomen. Bovenaan staan de inkomsten en daaronder de uitgaven aan het basispakket en aan sociale participatie. Het basispakket is verdeeld in vaste lasten, reserveringsuitgaven en huishoudelijke uitgaven. Het bedrag voor sociale participatie is apart opgenomen. In de begrotingen zijn zowel landelijke toeslagen als de lokale inkomensondersteunende maatregelen van de gemeente verwerkt. De bedragen worden weergegeven in hele euro's, waardoor optellingen een euro te laag of te hoog kunnen lijken.

01. Alleenstaande tot AOW-leeftijd

uitgavenposten	100	110	120	130
<i>INKOMEN</i>				
Netto inkomen	1.217	1.338	1.460	1.582
Zorgtoeslag	155	155	155	155
Huurtoeslag	353	353	353	348
Kinderbijslag	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Voorlopige aanslag	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	1.725	1.846	1.968	2.085
<i>VASTE LASTEN</i>				
Huur	647	647	647	647
Energie	161	161	161	161
Water	14	14	14	14
Lokale lasten	0	40	59	59
Telecom	65	65	65	65
Zorgverzekering	175	175	175	177
Overige verzekeringen	23	23	23	23
Onderwijs	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	3	3	3	3
Vervoer	20	20	20	20
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.108	1.215	1.234	1.236
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>				
Kleding	62	62	62	62
Inboedel	86	86	86	86
Onderhoud	27	27	27	27
Zelfzorgmiddelen	8	8	8	8
Eigen risico	32	32	32	32
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0
Vrijtijdsuitgaven	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	215	215	215	215
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>				
Voeding	270	270	270	270
Was- en schoonmaakartikelen	6	6	6	6
Persoonlijke verzorging	24	24	24	24
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0
Diversen	5	5	5	5
Totaal huishoudelijke uitgaven	305	305	305	305
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>				
Sociale participatie	117	117	117	117
<i>TOTAAL</i>				
Totaal uitgaven	1.745	1.852	1.871	1.873
Saldo inkomsten min uitgaven	-20	-6	97	212

02. Paar zonder kinderen tot de AOW-leeftijd

uitgavenposten	100	110	120	130
<i>INKOMEN</i>				
Netto inkomen	1.738	1.912	2.086	2.259
Zorgtoeslag	264	264	242	202
Huurtoeslag	353	353	310	247
Kinderbijslag	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Voorlopige aanslag	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	2.355	2.529	2.638	2.708
<i>VASTE LASTEN</i>				
Huur	647	647	647	647
Energie	195	195	195	195
Water	16	16	16	16
Lokale lasten	0	65	69	69
Telecom	74	74	74	74
Zorgverzekering	350	350	350	353
Overige verzekeringen	37	37	37	37
Onderwijs	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	8	8	8	8
Vervoer	40	40	40	40
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.367	1.499	1.503	1.506
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>				
Kleding	123	123	123	123
Inboedel	98	98	98	98
Onderhoud	27	27	27	27
Zelfzorgmiddelen	14	14	14	14
Eigen risico	64	64	64	64
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0
Vrijtijdsuitgaven	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	326	326	326	326
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>				
Voeding	491	491	491	491
Was- en schoonmaakartikelen	7	7	7	7
Persoonlijke verzorging	48	48	48	48
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0
Diversen	7	7	7	7
Totaal huishoudelijke uitgaven	553	553	553	553
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>				
Sociale participatie	191	191	191	191
<i>TOTAAL</i>				
Totaal uitgaven	2.437	2.569	2.573	2.576
Saldo inkomsten min uitgaven	-82	-40	65	132

03. Paar zonder kinderen vanaf de AOW-leeftijd

uitgavenposten	100	110	120	130
<i>INKOMEN</i>				
Netto inkomen	1.979	2.028	2.212	2.397
Zorgtoeslag	264	264	238	212
Huurtoeslag	357	357	341	290
Kinderbijslag	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Voorlopige aanslag	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	2.600	2.649	2.791	2.899
<i>VASTE LASTEN</i>				
Huur	647	647	647	647
Energie	207	207	207	207
Water	16	16	16	16
Lokale lasten	45	65	69	69
Telecom	74	74	74	74
Zorgverzekering	350	350	350	353
Overige verzekeringen	17	17	17	17
Onderwijs	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	8	8	8	8
Vervoer	34	34	34	34
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	0	0	0
Totaal vaste lasten	1.398	1.418	1.422	1.425
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>				
Kleding	123	123	123	123
Inboedel	98	98	98	98
Onderhoud	27	27	27	27
Zelfzorgmiddelen	16	16	16	16
Eigen risico	64	64	64	64
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0
Vrijtijdsuitgaven	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	328	328	328	328
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>				
Voeding	477	477	477	477
Was- en schoonmaakartikelen	7	7	7	7
Persoonlijke verzorging	46	46	46	46
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0
Diversen	7	7	7	7
Totaal huishoudelijke uitgaven	537	537	537	537
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>				
Sociale participatie	179	179	179	179
<i>TOTAAL</i>				
Totaal uitgaven	2.442	2.462	2.466	2.469
Saldo inkomsten min uitgaven	158	187	325	430

04. Alleenstaande met twee jonge kinderen

uitgavenposten	100	110	120	130	140
<i>INKOMEN</i>					
Netto inkomen	1.217	1.338	1.460	1.582	1.703
Zorgtoeslag	155	155	155	155	155
Huurtoeslag	384	384	384	384	384
Kinderbijslag	174	174	174	174	174
Kindgebonden budget	586	586	586	586	586
Kinderopvangtoeslag	0	1.020	1.530	1.530	1.530
Voorlopige aanslag	0	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	2.516	3.657	4.289	4.411	4.532
<i>VASTE LASTEN</i>					
Huur	694	694	694	694	694
Energie	256	256	256	256	256
Water	20	20	20	20	20
Lokale lasten	2	2	56	73	73
Telecom	65	65	65	65	65
Zorgverzekering	175	175	175	177	177
Overige verzekeringen	29	29	29	29	29
Onderwijs	6	6	6	6	10
Kinderopvang	10	1.092	1.638	1.638	1.638
Contributies en abonnementen	3	3	3	3	3
Vervoer	31	31	31	31	31
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.291	2.440	3.040	3.059	3.063
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>					
Kleding	126	126	126	126	126
Inboedel	106	106	106	106	106
Onderhoud	27	27	27	27	27
Zelfzorgmiddelen	8	8	8	8	8
Eigen risico	32	32	32	32	32
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	299	299	299	299	299
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>					
Voeding	403	403	403	403	403
Was- en schoonmaakartikelen	7	7	7	7	7
Persoonlijke verzorging	55	55	55	55	55
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0	0
Diversen	8	8	8	8	8
Totaal huishoudelijke uitgaven	473	473	473	473	473
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>					
Sociale participatie	221	221	221	221	224
<i>TOTAAL</i>					
Totaal uitgaven	2.284	3.433	4.033	4.052	4.059
Saldo inkomsten min uitgaven	232	224	256	359	473

05. Alleenstaande met twee oudere kinderen

uitgavenposten	100	110	120	130	140
<i>INKOMEN</i>					
Netto inkomen	1.217	1.338	1.460	1.582	1.703
Zorgtoeslag	155	155	155	155	155
Huurtoeslag	384	384	384	384	384
Kinderbijslag	249	249	249	249	249
Kindgebonden budget	648	648	648	648	648
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0
Voorlopige aanslag	0	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	2.653	2.774	2.896	3.018	3.139
<i>VASTE LASTEN</i>					
Huur	694	694	694	694	694
Energie	256	256	256	256	256
Water	20	20	20	20	20
Lokale lasten	2	30	73	73	73
Telecom	74	74	74	74	83
Zorgverzekering	175	175	175	177	177
Overige verzekeringen	29	29	29	29	29
Onderwijs	26	26	26	26	99
Kinderopvang	0	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	3	3	3	3	3
Vervoer	44	44	44	44	59
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.323	1.418	1.461	1.463	1.560
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>					
Kleding	194	194	194	194	194
Inboedel	111	111	111	111	117
Onderhoud	27	27	27	27	27
Zelfzorgmiddelen	8	8	8	8	8
Eigen risico	32	32	32	32	32
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	372	372	372	372	378
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>					
Voeding	626	626	626	626	626
Was- en schoonmaakartikelen	7	7	7	7	7
Persoonlijke verzorging	72	72	72	72	72
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0	0
Diversen	8	8	8	8	8
Totaal huishoudelijke uitgaven	713	713	713	713	713
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>					
Sociale participatie	255	255	255	255	261
<i>TOTAAL</i>					
Totaal uitgaven	2.663	2.758	2.801	2.803	2.912
Saldo inkomsten min uitgaven	-10	16	95	215	227

06. Paar met twee jonge kinderen

uitgavenposten	100	110	120	130	140
<i>INKOMEN</i>					
Netto inkomen	1.738	1.912	2.086	2.259	2.433
Zorgtoeslag	264	264	242	202	163
Huurtoeslag	384	384	341	277	206
Kinderbijslag	174	174	174	174	174
Kindgebonden budget	265	265	265	265	265
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0
Voorlopige aanslag	0	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	2.825	2.999	3.108	3.178	3.242
<i>VASTE LASTEN</i>					
Huur	694	694	694	694	694
Energie	278	278	278	278	278
Water	24	24	24	24	24
Lokale lasten	2	65	73	73	73
Telecom	74	74	74	74	74
Zorgverzekering	350	350	350	353	353
Overige verzekeringen	41	41	41	41	41
Onderwijs	6	6	6	6	10
Kinderopvang	10	10	13	19	23
Contributies en abonnementen	8	8	8	8	8
Vervoer	50	50	50	50	50
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.537	1.667	1.678	1.687	1.695
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>					
Kleding	188	188	188	188	188
Inboedel	120	120	120	120	120
Onderhoud	27	27	27	27	27
Zelfzorgmiddelen	14	14	14	14	14
Eigen risico	64	64	64	64	64
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	413	413	413	413	413
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>					
Voeding	540	540	540	540	540
Was- en schoonmaakartikelen	8	8	8	8	8
Persoonlijke verzorging	79	79	79	79	79
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0	0
Diversen	9	9	9	9	9
Totaal huishoudelijke uitgaven	636	636	636	636	636
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>					
Sociale participatie	296	296	296	296	299
<i>TOTAAL</i>					
Totaal uitgaven	2.882	3.012	3.023	3.032	3.043
Saldo inkomsten min uitgaven	-57	-13	85	146	199

07. Paar met twee oudere kinderen

uitgavenposten	100	110	120	130	140
<i>INKOMEN</i>					
Netto inkomen	1.738	1.912	2.086	2.259	2.433
Zorgtoeslag	264	264	242	202	163
Huurtoeslag	384	384	341	277	206
Kinderbijslag	249	249	249	249	249
Kindgebonden budget	327	327	327	327	327
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0
Voorlopige aanslag	0	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	2.962	3.136	3.245	3.315	3.379
<i>VASTE LASTEN</i>					
Huur	694	694	694	694	694
Energie	278	278	278	278	278
Water	24	24	24	24	24
Lokale lasten	2	65	73	73	73
Telecom	83	83	83	83	92
Zorgverzekering	350	350	350	353	353
Overige verzekeringen	41	41	41	41	41
Onderwijs	26	26	26	26	99
Kinderopvang	0	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	8	8	8	8	8
Vervoer	64	64	64	64	79
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.570	1.700	1.708	1.711	1.808
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>					
Kleding	256	256	256	256	256
Inboedel	125	125	125	125	131
Onderhoud	27	27	27	27	27
Zelfzorgmiddelen	14	14	14	14	14
Eigen risico	64	64	64	64	64
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	486	486	486	486	492
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>					
Voeding	737	737	737	737	737
Was- en schoonmaakartikelen	8	8	8	8	8
Persoonlijke verzorging	96	96	96	96	96
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0	0
Diversen	9	9	9	9	9
Totaal huishoudelijke uitgaven	850	850	850	850	850
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>					
Sociale participatie	331	331	331	331	337
<i>TOTAAL</i>					
Totaal uitgaven	3.237	3.367	3.375	3.378	3.487
Saldo inkomsten min uitgaven	-275	-231	-130	-63	-108

08. Alleenstaande tot AOW-leeftijd met zorgvraag

uitgavenposten	100	110	120	130
<i>INKOMEN</i>				
Netto inkomen	1.217	1.338	1.460	1.582
Zorgtoeslag	155	155	155	155
Huurtoeslag	353	353	353	348
Kinderbijslag	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Voorlopige aanslag	43	43	42	41
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	1.768	1.889	2.010	2.126
<i>VASTE LASTEN</i>				
Huur	647	647	647	647
Energie	161	161	161	161
Water	14	14	14	14
Lokale lasten	0	40	59	59
Telecom	65	65	65	65
Zorgverzekering	201	201	201	177
Overige verzekeringen	23	23	23	23
Onderwijs	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	3	3	3	3
Vervoer	29	29	29	29
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.143	1.250	1.269	1.245
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>				
Kleding	62	62	62	62
Inboedel	86	86	86	86
Onderhoud	27	27	27	27
Zelfzorgmiddelen	8	8	8	8
Eigen risico	0	0	0	32
Eigen betalingen zorg	8	8	8	27
Vrijtijdsuitgaven	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	191	191	191	242
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>				
Voeding	270	270	270	270
Was- en schoonmaakartikelen	6	6	6	6
Persoonlijke verzorging	24	24	24	24
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0
Diversen	5	5	5	5
Totaal huishoudelijke uitgaven	305	305	305	305
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>				
Sociale participatie	117	117	117	117
<i>TOTAAL</i>				
Totaal uitgaven	1.756	1.863	1.882	1.909
Saldo inkomsten min uitgaven	12	26	128	217

09. Alleenstaande vanaf AOW-leeftijd met zorgvraag

uitgavenposten	100	110	120	130
<i>INKOMEN</i>				
Netto inkomen	1.451	1.493	1.629	1.765
Zorgtoeslag	155	155	155	155
Huurtoeslag	355	355	350	292
Kinderbijslag	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Voorlopige aanslag	35	35	35	34
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	1.996	2.038	2.168	2.246
<i>VASTE LASTEN</i>				
Huur	647	647	647	647
Energie	173	173	173	173
Water	14	14	14	14
Lokale lasten	9	51	59	59
Telecom	65	65	65	65
Zorgverzekering	201	201	201	177
Overige verzekeringen	14	14	14	14
Onderwijs	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	3	3	3	3
Vervoer	29	29	29	29
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	0	0	0
Totaal vaste lasten	1.155	1.197	1.205	1.181
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>				
Kleding	62	62	62	62
Inboedel	86	86	86	86
Onderhoud	27	27	27	27
Zelfzorgmiddelen	10	10	10	10
Eigen risico	0	0	0	32
Eigen betalingen zorg	8	8	8	8
Vrijtijdsuitgaven	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	193	193	193	225
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>				
Voeding	291	291	338	373
Was- en schoonmaakartikelen	6	6	6	16
Persoonlijke verzorging	23	23	23	23
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0
Diversen	5	5	5	5
Totaal huishoudelijke uitgaven	325	325	372	417
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>				
Sociale participatie	111	111	111	111
<i>TOTAAL</i>				
Totaal uitgaven	1.784	1.826	1.881	1.934
Saldo inkomsten min uitgaven	212	212	287	312

10. Zelfstandig wonende 18-jarige

uitgavenposten	bijstand werk studie		
<i>INKOMEN</i>			
Netto inkomen	300	1.033	866
Zorgtoeslag	155	155	155
Huurtoeslag	224	224	224
Kinderbijslag	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0
Voorlopige aanslag	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	656	0	0
Netto besteedbaar inkomen	1.335	1.412	1.245
<i>VASTE LASTEN</i>			
Huur	450	450	450
Energie	161	161	161
Water	14	14	14
Lokale lasten	0	0	0
Telecom	65	65	65
Zorgverzekering	166	166	166
Overige verzekeringen	23	23	23
Onderwijs	0	0	196
Kinderopvang	0	0	0
Contributies en abonnementen	3	3	3
Vervoer	20	20	11
Levensonderhoud anderen	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	0
Totaal vaste lasten	902	969	1.089
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>			
Kleding	62	62	62
Inboedel	86	86	86
Onderhoud	27	27	27
Zelfzorgmiddelen	8	8	8
Eigen risico	32	32	32
Eigen betalingen zorg	0	0	0
Vrijtijdsuitgaven	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	215	215	215
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>			
Voeding	270	270	270
Was- en schoonmaakartikelen	6	6	6
Persoonlijke verzorging	24	24	24
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0
Huisdieren	0	0	0
Roken	0	0	0
Diversen	5	5	5
Totaal huishoudelijke uitgaven	305	305	305
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>			
Sociale participatie	109	109	99
<i>TOTAAL</i>			
Totaal uitgaven	1.531	1.598	1.708
Saldo inkomsten min uitgaven	-196	-186	-463

Bijlage 3 | Begrotingen zonder gemeentelijke regelingen

In deze bijlage zijn de begrotingen opgenomen van de onderzochte huishoudtypen, zonder gemeentelijke regelingen. Landelijke toeslagen zijn wel meegerekend.

01. alleenstaande tot AOW-leeftijd

uitgavenposten	100	110	120	130
<i>INKOMEN</i>				
Netto inkomen	1.217	1.338	1.460	1.582
Zorgtoeslag	155	155	155	155
Huurtoeslag	353	353	353	348
Kinderbijslag	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Voorlopige aanslag	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	1.725	1.846	1.968	2.085
<i>VASTE LASTEN</i>				
Huur	647	647	647	647
Energie	161	161	161	161
Water	14	14	14	14
Lokale lasten	59	59	59	59
Telecom	65	65	65	65
Zorgverzekering	177	177	177	177
Overige verzekeringen	23	23	23	23
Onderwijs	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	3	3	3	3
Vervoer	20	20	20	20
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.169	1.236	1.236	1.236
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>				
Kleding	62	62	62	62
Inboedel	86	86	86	86
Onderhoud	27	27	27	27
Zelfzorgmiddelen	8	8	8	8
Eigen risico	32	32	32	32
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	215	215	215	215
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>				
Voeding	270	270	270	270
Was- en schoonmaakartikelen	6	6	6	6
Persoonlijke verzorging	24	24	24	24
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0
Diversen	5	5	5	5
Totaal huishoudelijke uitgaven	305	305	305	305
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>				
Sociale participatie	117	117	117	117
<i>TOTAAL</i>				
Totaal uitgaven	1.806	1.873	1.873	1.873
Saldo inkomsten min uitgaven	-81	-27	95	212

02. paar zonder kinderen tot AOW-leeftijd

uitgavenposten	100	110	120	130
<i>INKOMEN</i>				
Netto inkomen	1.738	1.912	2.086	2.259
Zorgtoeslag	264	264	242	202
Huurtoeslag	353	353	310	247
Kinderbijslag	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Voorlopige aanslag	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	2.355	2.529	2.638	2.708
<i>VASTE LASTEN</i>				
Huur	647	647	647	647
Energie	195	195	195	195
Water	16	16	16	16
Lokale lasten	70	70	70	70
Telecom	74	74	74	74
Zorgverzekering	353	353	353	353
Overige verzekeringen	37	37	37	37
Onderwijs	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	8	8	8	8
Vervoer	40	40	40	40
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.440	1.507	1.507	1.507
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>				
Kleding	123	123	123	123
Inboedel	98	98	98	98
Onderhoud	27	27	27	27
Zelfzorgmiddelen	14	14	14	14
Eigen risico	64	64	64	64
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	326	326	326	326
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>				
Voeding	491	491	491	491
Was- en schoonmaakartikelen	7	7	7	7
Persoonlijke verzorging	48	48	48	48
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0
Diversen	7	7	7	7
Totaal huishoudelijke uitgaven	553	553	553	553
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>				
Sociale participatie	191	191	191	191
<i>TOTAAL</i>				
Totaal uitgaven	2.510	2.577	2.577	2.577
Saldo inkomsten min uitgaven	-155	-48	61	131

03. paar zonder kinderen vanaf AOW-leeftijd

uitgavenposten	100	110	120	130
<i>INKOMEN</i>				
Netto inkomen	1.979	2.028	2.212	2.397
Zorgtoeslag	264	264	238	212
Huurtoeslag	357	357	341	290
Kinderbijslag	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Voorlopige aanslag	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	2.600	2.649	2.791	2.899
<i>VASTE LASTEN</i>				
Huur	647	647	647	647
Energie	207	207	207	207
Water	16	16	16	16
Lokale lasten	70	70	70	70
Telecom	74	74	74	74
Zorgverzekering	353	353	353	353
Overige verzekeringen	17	17	17	17
Onderwijs	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	8	8	8	8
Vervoer	34	34	34	34
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	0	0	0
Totaal vaste lasten	1.426	1.426	1.426	1.426
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>				
Kleding	123	123	123	123
Inboedel	98	98	98	98
Onderhoud	27	27	27	27
Zelfzorgmiddelen	16	16	16	16
Eigen risico	64	64	64	64
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	328	328	328	328
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>				
Voeding	477	477	477	477
Was- en schoonmaakartikelen	7	7	7	7
Persoonlijke verzorging	46	46	46	46
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0
Diversen	7	7	7	7
Totaal huishoudelijke uitgaven	537	537	537	537
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>				
Sociale participatie	179	179	179	179
<i>TOTAAL</i>				
Totaal uitgaven	2.470	2.470	2.470	2.470
Saldo inkomsten min uitgaven	130	179	321	429

04. alleenstaande met 2 jonge kinderen

uitgavenposten	100	110	120	130
<i>INKOMEN</i>				
Netto inkomen	1.217	1.338	1.460	1.582
Zorgtoeslag	155	155	155	155
Huurtoeslag	384	384	384	384
Kinderbijslag	174	174	174	174
Kindgebonden budget	586	586	586	586
Kinderopvangtoeslag	0	1.020	1.530	1.530
Voorlopige aanslag	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	2.516	3.657	4.289	4.411
<i>VASTE LASTEN</i>				
Huur	694	694	694	694
Energie	256	256	256	256
Water	20	20	20	20
Lokale lasten	73	73	73	73
Telecom	65	65	65	65
Zorgverzekering	177	177	177	177
Overige verzekeringen	29	29	29	29
Onderwijs	10	10	10	10
Kinderopvang	160	1.092	1.638	1.638
Contributies en abonnementen	3	3	3	3
Vervoer	31	31	31	31
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.518	2.517	3.063	3.063
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>				
Kleding	126	126	126	126
Inboedel	106	106	106	106
Onderhoud	27	27	27	27
Zelfzorgmiddelen	8	8	8	8
Eigen risico	32	32	32	32
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	299	299	299	299
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>				
Voeding	403	403	403	403
Was- en schoonmaakartikelen	7	7	7	7
Persoonlijke verzorging	55	55	55	55
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0
Diversen	8	8	8	8
Totaal huishoudelijke uitgaven	473	473	473	473
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>				
Sociale participatie	224	224	224	224
<i>TOTAAL</i>				
Totaal uitgaven	2.514	3.513	4.059	4.059
Saldo inkomsten min uitgaven	2	144	230	352

05. alleenstaande met 2 oudere kinderen

uitgavenposten	100	110	120	130
<i>INKOMEN</i>				
Netto inkomen	1.217	1.338	1.460	1.582
Zorgtoeslag	155	155	155	155
Huurtoeslag	384	384	384	384
Kinderbijslag	249	249	249	249
Kindgebonden budget	648	648	648	648
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Voorlopige aanslag	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	2.653	2.774	2.896	3.018
<i>VASTE LASTEN</i>				
Huur	694	694	694	694
Energie	256	256	256	256
Water	20	20	20	20
Lokale lasten	73	73	73	73
Telecom	83	83	83	83
Zorgverzekering	177	177	177	177
Overige verzekeringen	29	29	29	29
Onderwijs	99	99	99	99
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	3	3	3	3
Vervoer	59	59	59	59
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.493	1.560	1.560	1.560
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>				
Kleding	194	194	194	194
Inboedel	117	117	117	117
Onderhoud	27	27	27	27
Zelfzorgmiddelen	8	8	8	8
Eigen risico	32	32	32	32
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	378	378	378	378
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>				
Voeding	626	626	626	626
Was- en schoonmaakartikelen	7	7	7	7
Persoonlijke verzorging	72	72	72	72
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0
Diversen	8	8	8	8
Totaal huishoudelijke uitgaven	713	713	713	713
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>				
Sociale participatie	261	261	261	261
<i>TOTAAL</i>				
Totaal uitgaven	2.845	2.912	2.912	2.912
Saldo inkomsten min uitgaven	-192	-138	-16	106

06. paar met 2 jonge kinderen

uitgavenposten	100	110	120	130
<i>INKOMEN</i>				
Netto inkomen	1.738	1.912	2.086	2.259
Zorgtoeslag	264	264	242	202
Huurtoeslag	384	384	341	277
Kinderbijslag	174	174	174	174
Kindgebonden budget	265	265	265	265
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Voorlopige aanslag	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	2.825	2.999	3.108	3.178
<i>VASTE LASTEN</i>				
Huur	694	694	694	694
Energie	278	278	278	278
Water	24	24	24	24
Lokale lasten	73	73	73	73
Telecom	74	74	74	74
Zorgverzekering	353	353	353	353
Overige verzekeringen	41	41	41	41
Onderwijs	10	10	10	10
Kinderopvang	160	160	160	160
Contributies en abonnementen	8	8	8	8
Vervoer	50	50	50	50
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.765	1.832	1.832	1.832
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>				
Kleding	188	188	188	188
Inboedel	120	120	120	120
Onderhoud	27	27	27	27
Zelfzorgmiddelen	14	14	14	14
Eigen risico	64	64	64	64
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	413	413	413	413
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>				
Voeding	540	540	540	540
Was- en schoonmaakartikelen	8	8	8	8
Persoonlijke verzorging	79	79	79	79
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0
Diversen	9	9	9	9
Totaal huishoudelijke uitgaven	636	636	636	636
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>				
Sociale participatie	299	299	299	299
<i>TOTAAL</i>				
Totaal uitgaven	3.113	3.180	3.180	3.180
Saldo inkomsten min uitgaven	-288	-181	-72	-2

07. paar met 2 oudere kinderen

uitgavenposten	100	110	120	130
<i>INKOMEN</i>				
Netto inkomen	1.738	1.912	2.086	2.259
Zorgtoeslag	264	264	242	202
Huurtoeslag	384	384	341	277
Kinderbijslag	249	249	249	249
Kindgebonden budget	327	327	327	327
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Voorlopige aanslag	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	2.962	3.136	3.245	3.315
<i>VASTE LASTEN</i>				
Huur	694	694	694	694
Energie	278	278	278	278
Water	24	24	24	24
Lokale lasten	73	73	73	73
Telecom	92	92	92	92
Zorgverzekering	353	353	353	353
Overige verzekeringen	41	41	41	41
Onderwijs	99	99	99	99
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	8	8	8	8
Vervoer	79	79	79	79
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.741	1.808	1.808	1.808
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>				
Kleding	256	256	256	256
Inboedel	131	131	131	131
Onderhoud	27	27	27	27
Zelfzorgmiddelen	14	14	14	14
Eigen risico	64	64	64	64
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	492	492	492	492
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>				
Voeding	737	737	737	737
Was- en schoonmaakartikelen	8	8	8	8
Persoonlijke verzorging	96	96	96	96
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0
Diversen	9	9	9	9
Totaal huishoudelijke uitgaven	850	850	850	850
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>				
Sociale participatie	337	337	337	337
<i>TOTAAL</i>				
Totaal uitgaven	3.420	3.487	3.487	3.487
Saldo inkomsten min uitgaven	-458	-351	-242	-172

10. zelfstandig wonende 18-jarige

uitgavenposten	bijstand werk studie		
<i>INKOMEN</i>			
Netto inkomen	300	1.033	866
Zorgtoeslag	155	155	155
Huurtoeslag	224	224	224
Kinderbijslag	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0
Voorlopige aanslag	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	679	1.412	1.245
<i>VASTE LASTEN</i>			
Huur	450	450	450
Energie	161	161	161
Water	14	14	14
Lokale lasten	59	59	59
Telecom	65	65	65
Zorgverzekering	177	177	177
Overige verzekeringen	23	23	23
Onderwijs	0	0	196
Kinderopvang	0	0	0
Contributies en abonnementen	3	3	3
Vervoer	20	20	11
Levensonderhoud anderen	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	0
Totaal vaste lasten	972	1.039	1.159
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>			
Kleding	62	62	62
Inboedel	86	86	86
Onderhoud	27	27	27
Zelfzorgmiddelen	8	8	8
Eigen risico	32	32	32
Eigen betalingen zorg	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	215	215	215
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>			
Voeding	270	270	270
Was- en schoonmaakartikelen	6	6	6
Persoonlijke verzorging	24	24	24
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0
Huisdieren	0	0	0
Roken	0	0	0
Diversen	5	5	5
Totaal huishoudelijke uitgaven	305	305	305
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>			
Sociale participatie	117	117	117
<i>TOTAAL</i>			
Totaal uitgaven	1.609	1.676	1.796
Saldo inkomsten min uitgaven	-930	-264	-551